

Marssisaappaat vaihtuvat kärkitossuihin Alikersantista ammattitanssijaksi

□ Kaarina Pärssinen

Jos olisit tänä päivänä toukokuussa Kajaanissa, voisit siellä kohdata nuoren naisen, viimeisiä viikkojaan varusmiespalvelua Kainuun prikaatin tykistössä suorittavan alikersantti **Kiia** Milja Marianne Juha-Pekantytär **Pasasen** (20 v).

Voi olla, että huomiosi kiintyi erityisesti hänen kepeään askelukseensa. Sillä Kiian – toisin kuin ehkä monen vuonna 2020, kuten Kiia, tai tänä vuonna ylioppilaaksi pääsevän – pasmat tulevaisuuden suhteen ovat harvinaisen selkeät!

Tämä pyhäjärveläisjuurinen, kuopiolainen ylioppilastyttö tuli jo viime vuonna hyväksytyksi tanssijan koulutukseen Riveriassa. Riveria on Outokummussa sijaitseva, yksi Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän oppilaitoksista. Sinne tanssijan koulutukseen päästäkseen pitää olla luontaisesti lahjakas ja alaa pitkään harrastanut kuten Kiia, joka aloittaa tanssijan koulutuksen nyt tänä vuonna elokuussa.

Vasta tänä vuonna, sillä hän päätti suorittaa ylioppilaaksi päästyään ensin vapaaehtoisena varusmiespalveluksen. Sekin oli ollut hänen pitkäaikainen haaveensa. Harvinaiset valintaratkaisut tehneeseen Kiiaan ja hänen sukujuuriinsa saat tutustua nyt tässä jutussa, mikä on koottu haastattelemalla Kiiaa ja hänen isoäitiään.

Rotjanlahdesta Kiimajärvelle

Mitä Kiian juuriin tulee, niin voidaan lähteä liikkeelle Rotjanlahden kylältä Vpl. Pyhä-

järveltä. Siellä asuivat Kiian isoäidin **Jaana Myllysen** (59 v) isoisän **Eino Armas Willenpoika Musakan** vanhemmat **Wilhelm** (Wille) **Musakka** ja **Anni o.s. Huppunen**. Jaanan osa lehden lukijoista muistaa Facebookin Pyhäjärvi, Vpl. -ryhmän yhtenä ylläpitäjänä.

Rotjanlahdella oli Willen syntymäkotona. Talo, joka vielä pari vuotta sitten löytyi kylältä melko hyväkuntoisena. Wille Musakka oli siis Kiian isoäidin isoisän isä. – Helppoahan on nyt päätellä, kenestä on kyse, vai kuinka?

Wille ja Anni muuttivat Rotjanlahdesta Laatokan rannalle Rantakylään vuosisadan vaihteen tienoilla. Siellä heille vuonna 1906 syntyi perheen elonjääneistä pojista toisena Eino Armas Willenpoika Musakka. Wille Musakan perheen kotikylä vaihtui Rantakylästä noin vuoden 1910 paikkeilla Kiimajärveksi. Kaiken kaikkiaan yhdeksänlapsiseksi kasvanut perhe, lukuun ottamatta Eino Armas, lähti Pyhäjärveltä talvisotaa pakoon kohti Pohjanmaata ja Soinin pitäjää. Wille kuoli vuonna 1940 evakossa Soinissa ja leskeksi jäänyt Anni Musakka myöhemmin Riihimäellä.

Kuopioon yrittäjäksi

1930-luvun vaikeina vuosina, tämän perheen asuessa Kiimajärvellä, päätyi sen pojista Eino Armas lähtemään maailmalle. Hän oli avioitunut Impilahden Sumeriasta kotoisin olleen **Emma Tuomelan** (ent. Harakka) kanssa. Viipurin, Lappeenrannan ja Helsingin kautta kiertelyään Eino Musakan perhe asettui Kuopioon vuonna 1936. Eino ja Emman neljästä lapsesta kolme eli aikuisiksi asti.

Kainuun rykmentissä Kajaanissa on tänä menneenä talvena tarvittu paljon karvalakkia, kuvassa alikersantti Kiia Pasanen.

Eino Armas Musakka toimi Kuopiossa yrittäjänä. Teki nahkatöitä kuten kellon remmejä, vöitä, kukkaroita yms. ja hänellä oli myös mm. osto- ja myyntitarvike Puijo. Eino Armas osallistui sekä talvi- että jatkosotaan ja haavoittui käteensä. Hän kävi 1980-luvulla kerran Viipurissa,

muttei kaupungin rakennusten ja ympäristön huonokuntoisuuden nähtyään halunnut lähteä Pyhäjärvelle. Eino Armas sai elää pitkän elämän ja kuoli Kuopiossa 90-vuotiaana 1996.

4

KUVAT: KIIA PASASEN JA JAANA MYLLYSEN ARKISTOT

Kiian isoisovanhemmat Wille ja Anni Musakka.

Wille ja Anni Musakan talo ennen sotia Kiimajärvellä.

Eino Musakka ja Emma Tuomela.

"Siun ja miun"
Vpl. Pyhäjärvi näyttely
avoinna 31.8.2021 asti

11

NÄYTTELY ON AVOINNA:
Toukokuun loppuun saakka
tiistai-lauantaisin klo 10-16
torstaisin klo 10-18
Kesäaukioloajat 1.6.-15.8.:
päivittäin klo 10-17

Sastamalan seudun museon näyttelyihin otetaan kerrallaan sisään 15 henkilöä.
Marttilankatu 12, Sastamala
www.pukstaavi.fi

Onnittele

koulutyönsä tai opintonsa päätökseen saanutta kesäkuun numerossamme. Kuvat ja onnittelet 3.6. mennessä toimitukseen.

Kesäkuun lehti

jaetaan yhdessä Karjala-lehden kanssa 17.6. Saat tuhdin lukupaketin.

Heinäkuussa ei postilaatikko kolahda, mutta elokuun lehti on jälleen kaksoisnumero (7-8).

Toimitukseen odotamme:

Muistorikkaista Vpl. Pyhäjärvi -juhlista kautta aikojen muistoja ja valokuvia

Muisteloita ja valokuvia Pyhäjärvelle paluusta 80 vuotta sitten elo-syyskuussa

Koulumuisteloita; kerro opettajista ja koulunkäynnistä, välitunneista, urheilusta, hiihtokilpailuista, veisto- ja käsityötunneista, musiikkitunneista, kolttosista, koulukavereista

Pääkirjoitus

Elämä avautuu – mutta millaisena?

□ **Tuomo Hinkkanen,**
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallituksen jäsen

Viime keväänä näihin aikoihin kirjoittelin koronasta ja uudesta normaalista, johon koronan kanssa eläminen meidät johdattelee. Rungas vuosi on jo kulunut, emmekä vielä tiedä, koska tämä päättyy ja mitä uutta on vielä tulossa.

Olemme joutuneet opettelemaan uusia käyttäytymis- ja toimintatapoja kuten tehostettu käsihygieniä, turvavälit, maskit, tapaamisten ja liikkumisen minimointi, kokoontumisrajoitukset, etäopetus, etätyö, etäpalaverit ja monet muut.

Monelle sosiaalisten kontaktien jyrkkä väheneminen on aiheuttanut suuriakin vaikeuksia, oli sitten kyseessä koulu, työ, harrastukset, vapaa-aika, kulttuuri, eläkkeellä olo tai mikä muu elämänalue tahansa.

Ilta-Sanomien toimittaja Iida Hallikainen kirjoitti 6.5. aiheesta kommentin:

”Pelkoa saattoikin aiheuttaa oma tai läheisen terveys, toimeentulo, yksinäisyys tai ehkä henkinen ja fyysinen hyvinvointi. Valtiotasolta ohjeistettiin, että sosiaalinen etäisyys on tarpeen, jotta läheistä voin suojella parhaiten.

Evoluution aikana ihminen on kehittänyt yhdeksi tärkeimmistä selviytymismekanismeistaan sosiaalisuuden.

Siksi saattoikin tuntua ahdistavalta, että pelon tunteen myötä läheisen halaaminen kiellettiin ja etäisyyttä korostettiin. Tukea sai hakea, mutta sosiaalisuudelle piti kehittää vaihtoehtoisia toteutustapoja.

Kulunut vuosi käänsi joidenkin ihmisten sosiaalisuuden päällelleen. Kaikkiin ihmisiin korona-aika ei tietenkään ole vaikuttanut, mutta olisi hullunkurista väittää, ettei se olisi millään tavalla muuttanut käsitystämme maailmasta.”

Lainaus jatkuu:

”Kun paluu normaaliin tapahtuu, ihmisten täytyy tottua uudestaan siihen, että toisen kohtaaminen ei ole vaarallista. Vaikka pelkoa tartunnan saamisesta tai muiden tapaamisesta ei olisi-kaan ollut, uskon, että tuntuu vähintään kummalliselta seisoa täpötäydessä konsertissa.

Vaikka rajoitukset purettaisiinkin syksyyn mennessä, miten kaikki tottuvat taas seisomaan väkijoukossa? Milloin uskalletaan halata tuntematonta tai osallistua ostoskeskuksessa järjestettyyn tapahtumaan? Kätelläänkö enää koskaan?

Yhteiskunnan suurin haaste ei siis olekaan se, miten ja milloin normaaliin palataan. Isompi kysymys on se, miten ihmisten mieli saadaan käännettyä takaisin normaaliin.”

Toivottavasti voimme jo lähikuukausina purkaa näitä rajoituksia ja määräyksiä, jotka ovat jo melko pitkään muokanneet elämämme rytmiä. Kesä tulee, ilmaantumislukujen kasvu on hidastunut, rokotukset etenevät hyvää vauhtia, laumasuoja paranee ja perusohjeiden toteuttaminen omassa elämässä on lisääntynyt. Ainakin jossain määrin nykyiset pandemian aikana opitut ja käyttöön otetut tavat ja tottumukset tulevat säilymään uudessa normaalissamme. Oli sitten kysymys totumisesta maskin käyttöön, turvaväleistä, eristäytymisestä omiin oloihinsa, kättelemisestä tai ystävien halaamisesta.

Ehkä kausi-influenssatkaan eivät ole niin ärhäköitä kuin ennen. Kiitokset opitusta paremmasta hygieniasostosta.

Aurinkoista kevättä ja uskoa tulevaisuuteen!

Kirjoittaja on 72-vuotias insinööri, joka teki 40-vuotisen työuransa Turussa sähkösuunnittelun parissa, yrittäjä vuodesta 1980. Tuomo on viettänyt jo 9 vuotta eläkepäiviään Kokemäen Kauvatsalla entisessä kotitalossaan. Harrastuksina mm. järjestötoiminta, kunnallislispolitiikka, sähkösuunnittelu, sudoku ja kevyet kotiaskeleet.

KUVA ESA MÄKINEN

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallintoneuvoston vuosikokous

□ **Kirsti Naskali**

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallintoneuvoston vuosikokous pidettiin 24.4.2021. Koronapandemias- ta johtuvien rajoitusten vuoksi kaikkien jäsenten ei ollut mahdollista kokoontua samaan paikkaan, joten kokous toteutettiin poikkeusjärjestelyin. Säätiön hallintoneuvoston ja hallituksen puheenjohtajat sekä pari muuta säätiön hallintohenkilöä olivat samassa paikassa Sastamalassa ja muut osallistuivat kokoukseen etäyhteyksien välityksellä.

Etäyhteyksien avulla toteutetut kokoukset ja tapahtumat ovat jo

tulleet monille tutuiksi, ja säätiön hallituskin on pitänyt useampia etäkokouksia. Ne jäänevät tapaamisten ohella käyttöön poikkeusajan jälkeenkin. Etäyhteydet säästävät aikaa ja kustannuksia.

Kun säätiön hallintoneuvosto kuitenkin kokoontuu yleensä vain kerran vuodessa, olisi mukava tavata toisiaan kasvokkain, halata ja vaihtaa kuulumisia, mutta hyvä näinkin. Asiat saatiin sujuvasti hoidettua ja tietokoneen tai puhelimen näytöltä saimme edes nähdä toisiamme.

Kokouksen asialistalla olivat tavanomaiset vuosikokousasiat. Vuoden 2020 tilinpäätös ja

vuosikertomus hyväksyttiin, samoin tämän vuoden toimintasuunnitelma ja talousarvio. Säätiön vuoden 2020 vuosikertomus on liitetty säätiön verkkosivuille ja siihen voi tutustua siellä kohdassa: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö sr/Säätiön toiminta. Vuosikertomuslinkit löytyvät sivun keskivaiheilta.

Henkilövalinnoissa ei tapahtunut muutoksia

Hallintoneuvoston vuosikokouksen asialistalla ovat aina sääntöjen mukaiset henkilövalinnat.

*A,
muistat sie?*

Vpl. Pyhäjärvi -juhlat

*Tokha mie
sen muistan!*

Lukuisat ovat ne hienot, kosketavat ja hauskat hetket, joita pitäjäjuhlissa on aiempina vuosina koettu. Vuoden 2022 juhlia odotellessa muistelkaamme menneitä juhlia.

Pyydämme katselemaan kuva-albumejamme, muistelemaan ja lähettämään toimitukseen lyhyitä muistoja juhlapaikoista, -ohjelmista, henkilökohtaisista kohokohdista juhlissa ja iloisista

tapaamisista sekä juhlaalokuvia kesäkuun numerossamme julkaistavaa pitäjäjuhlakalvakadia varten, viimeistään 31.5. mennessä.

Vpl. Pyhäjärvi

www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Seuraava lehden numero 6 ilmestyy 17.6.

Aineisto toimitukseen viimeistään 3.6. mennessä.

[facebook.com/
Vpl-Pyhajarvi-lehti](https://facebook.com/Vpl-Pyhajarvi-lehti)

Julkaisija:
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö sr

Päätoimittaja:
Tea Itkonen
Vaskenvalajankatu 33
06100 Porvoo
puh. 040 557 4223
toimitus@vplpyhajarvi.fi

Toimitusneuvosto:

Pertti Hakanen
Mauri Hauhia
Tuomo Hinkkanen
Tea Itkonen
Tarja Kopalainen
Kirsti Naskali
Esko Pulakka

Ilmoitushinnat:

Kuolinilmoitukset
0,70 € / ppm
Muut ilmoitukset
0,80 € / ppm
pienin ilmoitus 20 € / ppm
Hintoihin lisätään alv 24 %

Tilauhinta:

Vuosikerta 35 €
kesto- ja vuositilaus
kotimaahan tai
ulkomailla tai lahjaksi
irtonumero 3 €

**Tilaukset, jakeluhäiriöt
ja osoitteenmuutokset:**

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön
asiamies Kirsti Naskali
Miharintie 312, 37200 Siuro
puh. 040 719 2692 tai
saatio@vplpyhajarvi.fi

Sivunvalmistus:

Artea, Porvoo
Painopaikka:
Botnia-Print Oy, Kokkola

Toimituksella on oikeus
lyhentää ja muokata leh-
teen lähetettyä aineistoa.

Säätiön hallintoneuvostossa on 12 varsinaista jäsentä ja kuusi varajäsentä. Jäsenten toimikausi on kolme vuotta ja vuosittain on erovuorossa neljä varsinaista jäsentä ja kaksi varajäsentä. Säätiön hallituksessa on neljä varsinaista jäsentä ja heillä kullakin henkilökohtainen varajäsen. Hallituksen jäsenten toimikausi on kaksi vuotta ja vuosittain erovuorossa on kaksi hallituksen jäsentä ja kaksi varajäsentä.

Tänä vuonna erovuorossa olivat hallintoneuvoston varsinaisista jäsenistä **Esko Pulakka**, **Yrjö A. Inkinen**, **Lea Jokinen** ja **Heli Vuohelainen** ja varajäsenistä **Veijo Hynninen** ja **Juhani Rantalainen**. Hallituksen jäsenistä olivat erovuorossa **Pertti Hakanen** ja **Tarja Kopalainen** sekä heidän varajäsenensä **Jukka Pusa** ja **Sari Harjunmaa**. Hallintohenkilömuutoksia ei tänä vuonna tullut, vaan kaikki erovuoroiiset valittiin jatkaamaan tehtävissään. Hallintoneuvoston puheenjohtajaksi valittiin jatkamaan **Esko Pulakka** ja varapuheenjohtajaksi samoin jatkamaan **Markku Pärssinen**.

Hallintoneuvoston kokouksen jälkeen pidetyssä hallituksen järjestäytymiskokouksessa **Pertti Hakanen** valittiin edelleen hallituksen puheenjohtajaksi ja **Mauri Hauhia** samoin edelleen hallituksen varapuheenjohtajaksi. Hallituksen muut jäsenet ovat **Tuomo**

Hinkkanen ja **Tarja Kopalainen**. **Jukka Pusa** ja **Sari Harjunmaa** lisäksi hallituksen varajäseniä ovat **Yrjö M. Inkinen** ja **Esa Mäkinen**.

Toimintaa rajoitusten sallimissa puitteissa

Koronapandemia ja siihen liittyvät viranomaisten ohjeet ja määräykset asettavat rajat säätiön toiminnalle tänä vuonna, kuten viime vuonnakin. Niinpä tämän vuoden toimintasuunnitelmasta puuttuvat monet vuosittain toistuvat, perinteiset tapahtumat, kuten Karjalan Liiton järjestämät Karjalaiset kesäjuhlat ja ennen kaikkea Vpl. Pyhäjärvi-juhlat, jotka tänä vuonnakin jäävät väliin.

Tavoitteena on kuitenkin syksyllä järjestää ”karjalainen pyhäpäivä”, kuten viime vuonna oli Sastamalassa. Tällä kertaa paikkana on Nokia. Lisätietoja kerrotaan tämän lehden palstoilla ja säätiön verkkosivuilla, kun asiat etenevät ja ajankohta varmistuu. Kaikki tietysti riippuu siitä, miten pandemiatilanne kehittyy. Toivotaan, että kesän aikana rokotusten myötä tilanne helpottuu ja kokoontumisrajoituksia voidaan purkaa.

Tarkoitus on myös heti, kun on mahdollista, käydä edes pikaisesti Plovovojessa tarkistamassa Vpl. Pyhäjärven kirkkoahon ja sankarihautausmaan kunto ja siistimässä aluetta. Voi olla, että se ei ole vielä mahdollista tämän vuoden aikana.

Lehti ilmestyy entiseen tapaan

Vpl. Pyhäjärvi-lehti on ilmestynyt ja ilmestyy entiseen tapaan pandemiasta huolimatta. Ilmestymiseen eivät ole vaikuttaneet kokoontumisrajoitukset. Hallintoneuvoston kokouksen yhteydessä lehden päätoimittaja **Tea Itkonen** kertoi, että vaikka viime vuonna ei voitu järjestää perinteisiä tapahtumia eikä tehdä kotiseutumatkoja Karjalaan, lehtiin saatiin hyvin sisältöä ja sivumääräisesti saatiin aikaan lukemista saman verran kuin normaali vuonnakin, sillä lehdistä kolme oli tavanomaista paksumpia. Hän arveli, että tänä vuonna aineiston saaminen voi olla viime vuotta haasteellisempaa. Hän toivoo, että löytyy uusia säännöllisesti kirjoitettavia ja kannusti tekemään haastatteluja ja kertomaan merkkipäivä uutisia. Lehden välityksellä voidaan vaihtaa kuulumisia, vaikka emme voi tavata toisiamme perinteiseen tapaan esimerkiksi Vpl. Pyhäjärvi-juhilla.

Pertti Hakanen kertoi, että yhteistyötä Karjala-lehden kanssa on tarkoitus jatkaa niin, että Vpl. Pyhäjärvi-lehden kesäkuun ja joulukuun numerot jaetaan Karjala-lehden välissä molempien lehtien kaikille tilaajille. Hän kertoi myös, että Vpl. Pyhäjärvi-lehden heinä-elokuun numero julkaistaan kaksoisnumerona viime vuoden tapaan.

Etäelämää

KUVA ESA MÄKINEN

□ Esko Pulakka

Vpl. Pyhäjärvi-säätiön hallintoneuvoston puheenjohtaja

Eilinen on jo tänään historiaa. Näin historiaa tehdään joka päivä. Mutta toisina päivinä tapahtuu eri asioita, merkittävämiltä tuntuvia. Yleensä silloin kun jotain merkittävää tapahtuu, ei ainakaan heti tiedosteta että hei, tehtiin historiaa.

Kun säätiömme tämän vuoden kokousta aloitettiin suunnittelemaan, olin sitä mieltä, että kokousta voitaisiin siirtää viime vuoden tapaan. Sen ei kuitenkaan kerrottu oikein laillisuuden puitteissa onnistuvan. No, olkoon, yritetään sitten etäkokouksen pitämistä. Onhan niistä nyt saatu kokemusta runsaan vuoden kuluessa.

Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty. Ja toisaalta, sopivalla verkostoitumisella on voimansa. Hallituksen puheenjohtaja **Pertti Junninen** kokouksen ”johtokeskuksen” Sastamalalaisen traktorimuseon tiloihin. Nimipäiväsankari sai hoidettua kahvitarjoilunkin siinä samalla, varmaankin omaan piikkiinsä. Kyllä kelpasi nuijia hyvin valmistettuja sääntömääräisiä asioita päätetyiksi, ja henkilövalinnatkin olivat tänä vuonna helppoja. Kaikki hallintoneuvoston jäsenet eivät olleet etäsaavutettavina, mutta päätösvaltaisia oltiin reilusti.

Ja näin tehtiin historiaa. Säätiön historian ensimmäinen hallintoneuvoston etäkokous on pidetty. Kiitos kaikille, jotka osallistui. Toivon kuitenkin, että etäkokoukset eivät tule tavaksi. Ikiaikainen totuus on, että hajalle lyöty heimomme kaipaa etenkin toisten tapaamista, läheisyyttä ja elävää kohtaamista.

Lisäbonuksena sain vielä luvan tehdä kierroksen näyttelyhallissa, On vanhoja traktoreita kotona, v-alkuisia valmetteja, vortsoniteita ja viatteja, mutta hallissa vielä monin verroin enemmän. Upeaa ja tärkeää historian tallentamista, kunpa ovet aukeaisivat äkkiä.

Ihan toiseen asiaan vielä.

Kyllä minä niin mieleni pahoitin, kun luin 15.4. ilmestynyttä Karjala-lehteä. Siellä sympaattisen ja mukavan oloinen **Sanni Grahm-Laasonen** kertoi ”mamman lapsuuden kotitalosta, joka välirauhan aikana ehdittiin rakentaa poltetun tilalle”. Välirauhanhan? Eikö jatkosodan? Kimpaannuin asiasta niin paljon, että kommentoin välittömästi Karjala-lehteen ja moitin vähän lehteäkin, koska toimituksella on mielestäni vastuuta myös. Sanni toimi viime hallituksessa jopa kulttuuriministerinä! Panin tekstiini hiukan särmiäkin... Oikaisu julkaistiin kyllä viikon kuluttua, mutta särmiä oli hiottu pois eikä toimituksen vastuusta mainittu mitään.

Olen taipumassa sellaiselle kannalle, että hiipuva lehti saa syyttää vähän itseäänkin. Jos lehden sanoma silitellään kovin hienoksi, ei se tahdo tarttua lukijan käsiin. Jos on särmiä mukana, on tarttumapintaakin. Pandemian aikana olen seurailut joitakin pitäjälehtiä netissä. On hienoa, että niitä on tallennettu. Rautulaisten lehti on esimerkki, kuinka särmiä löytyy numerosta toiseen. On virkistävää lukea **Markku P:n** säkenöivää kommentointia karjalakysymyksestä vuodesta vuoteen.

Hyvää ja ihanaa kevättä kaikille lehden lukijoille! Juuri nyt tuntuu pandemia vähän helpottavan, rokotuksia ovat monet saaneet. Kevät on uuden elämän aikaa!

Toim. huomautus ”välirauha”-määreeseen: Vpl. Pyhäjärvi-lehdessä toimitus systemaattisesti tarkistaa tekstit ja korjaa ajankohtavirheet ilman eri ilmoitusta.

Kirjasuunnitelmia

Lehtemme lukijoista monet ovat varmaan miettineet, että miten voisi levittää tietoa ja kunnioitusta karjalaisuudesta ja pyhäjärveläisyydestä uusille sukupolville. Perheissä tehdään varmasti nykyin tarinoiden ja kuvien välityksellä tiedonsiirtoa eteenpäin. Oman suvun ja esivanhempien historia koskettaa ja vaikuttaa monin tavoin edelleen.

Voimmeko yhdessä tehdä tiedon eteenpäin viemiseksi jotain? Varmasti monenlaisia tapoja olisi. Millaisia esimerkiksi?

Olemme Vpl. Pyhäkylä-Seuran hallituksessa alkaneet suunnitella Vpl. Pyhäjärvestä kertovaa kirjaa lapsille. Kirja olisi yksi oivallinen apuväline lähteä kertomaan esivanhempien kotiseuduista ja elämästä, kappala-

leesta suomalaista historiaa.

Alustavasti olemme suunnitelleet, että kirjassa kerrottaisiin runsaiden kuvien ja pienten tarinoiden avulla Vpl. Pyhäjärvestä. Sen elämästä ja maisemista 1900-luvun alkupuolella, evakkomatkoista ja ehkä asettumisesta uusiin oloihin. Miltä asiat näyttivät lasten silmin, millaista sen ajan elämä oli?

Olemme aloittelemassa aineiston keräämistä tähän projektiin. Sitä on olemassa varmasti paljon. Kysymys kuuluu, miten löydämme tärkeät, kiinnostavat ja antoisimmat kuvat ja tarinat kirjaan? Ajattelimme pyytää teitä Vpl. Pyhäjärvi-lehden lukijoita mukaan kanssamme tähän tehtävään. Onko sinulla omakohtaisia lapsuusmuistoja Pyhäjärveltä, onko

sinulla vanhempiesi tai isovanhempiesi kertomia muistoja tai tarinoita sieltä? Löytyisikö mahdollisesti kiinnostavia valokuvia? Löytyykö tarinoita ja kuvia evakkoonlähdistä, evakkomatkoista ja asettumisesta uusiin oloihin?

Teiltä saadun ja itse keräämämme aineiston pohjalta olisi tarkoitus saada aikaan tämä kirja jälkipolvillemme iloksi ja hyödyksi.

Yhteystiedot:

Mauri Hauhia p. 0400 213 369 tai sähköposti taubila@pp.inet.fi
Seija Hirvikoski p. 040 577 3229 tai sähköp. seija.hirvikoski@kopteri.net

Vpl. Pyhäkylä-Seuran hallituksen puolesta **Seija Hirvikoski**

Huittisten Karjalaseura ry:n kevätkokous

□ Raimo Äikiä

Seuran sääntömääräinen kevätkokous pidettiin puheenjohtaja **Sirpa Kotirannan** pihapiirissä maanantaina 10.5.2021. Poikkeuksellisissa olosuhteissa kokoukseen osallistui kaksitoista henkilöä.

Kokouksen avauksen suoritti tämän vuoden alusta puheenjohtajaksi valittu **Sirpa Kotiranta**. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin **Heikki Kiiski** ja sihteeriksi seuran sihteerinä **Nina Naatula**. Viime vuoden toiminta oli koronasta johtuen varsin pienimuotoista. Vuosikertomus ja tilit esitettiin ja kuultuaan tilintarkastajien kertomuksen tilit hyväksyttiin ja hal-

litukselle myönnettiin vastuuvapaus. Seuran jäsenmäärän todettiin vuoden vaihteessa olleen 86 jäsentä.

Alkaneen vuoden toimintaa on jouduttu muuttamaan syyskokouksessa vahvistetusta toimintasuunnitelmasta. Huittisiin suunnitellut Sakolan pitäjäjuhlalat on peruttu. Muunkin kokoontuminen on ainakin kevään ja kesän aikana supistettu minimiin. Kolmen seuran kyykkäötellut ja joulujuhla pyritään kuitenkin järjestämään.

Seuran hallitukseen kuuluvat puheenjohtaja **Sirpa Kotirannan** lisäksi varapuheenjohtajana **Markku Evala**, sihteerinä **Nina Naatula**, rahastonhoitajana **Seija Jokinen** ja muina jä-

Uusi pj. **Sirpa Kotiranta**.

seninä **Maili Huppunen**, **Merja Evala**, **Sari Harjunmaa** ja **Arja Ojala**.

Kokouksen päätteeksi paikalla olut **Heikki Sallinen** kertoi karjalaisen tulosta Karhiniemelle.

➤➤➤ sivulta 1

Kuopiossa Einon ja Emman lapsista, toisena eloon jääneistä, syntyi 1938 Kiian isoisoisä **Jorma Olavi Einonpoika Musakka**. Hän toimi isänsä firmassa nahkatöiden tekijänä ja myöhemmin pitkän työuran ajan torni- sekä ajoneuvonostureiden kuljettajana. Jorma Musakka avioitui Kuopiossa **Anja Vainikaisen** kanssa. Heille syntyi kaksi lasta Jaana (s.1962) ja Jarno (s.1971).

Jorma Musakka teki 2008 reissun Pyhäjärvelle, kun halusi käynnillään juhlistaa 70-vuotispäiväänsä. Hän on nyt 83-vuotias ja elänyt leskenä viitisen vuotta. Tämän kevätkauden mittaan Jorma on tullut elämänsäkaareltaan vaiheeseen, jolloin muutto hoivakotiin Kuopiossa tuli arjessa selviytymisen kannalta ajan-kohtaiseksi. Ylisukupolviset välit ovat näillä Kuopioon asettuneilla Musakoilla hyvin läheiset.

Kiinnostus Karjalaan sukupolvelta toiselle

Kiian mummi **Jaana Myllynen** on ravintola-alan koulutuksen saaneena toiminut Kuopiossa pitkään palveluvastaavana eri keittiöissä ja työskennellyt viime aikoina henkilökohtaisena avustajana. Hänellä ja puolisoillaan **Jari Myllysellä** on neljä lasta, joista esikoisena 1981 syntynyt **Janika Pasanen** on Kiian äiti. Jari Myllynen on työskennellyt vuosikymmeniä varastonhoitajana. Tällä hetkellä hän työskentelee kokoonpanijana Hydrolinella.

Maaseudulla, Kuopion kaupunkiin nykyään kuuluvassa Nilsin Pajulahdessa asuvalla lähihoitaja **Janika** ja insinööri **Juha-Pekka Pasasella** on kaksi tytärtä ja yksi poika, joista Kiia on perheen esikoinen. Myös Kiian isoisän, Jari Myllysen isänpuoleiset juuret ovat luovutetulla alueella, Impilahden Koirinojalla.

Karjalaiset juuret ovat kiinnostaneet Jaana Myllystä niin paljon, että hän on jo kolme kertaa vuosien mittaan käynyt

Pyhäjärvellä sekä kahdesti Impilahdella. Jo siitä lähtien kun alkoi tulla teini-ikään on myös Kiia ollut hyvin kiinnostunut lähtemään käymään Karjalassa esivanhempiensa synnyinseuduilla, mutta reissun toteutuminen odottaa nyt mm. rajojen avautumista ja koronatilanteen rauhoittumista.

Varhain alkanut harrastus selkeytti ammatin valintaa

Määrätietoiseen, pitkäjänteiseen tanssin harrastamiseen Kiia innostui jo 12-vuotiaana Kuopion konservatoriossa. Tanssin rinnalla aina lukiovuosiin saakka hän opiskeli siellä myös pianonsoittoa. Lukion aikana Kiia suoritti Kuopion konservatoriossa nykytanssin syventävät opinnot, sivuaineina baletti ja jazz. Syventävien opintojen päättöön hän teki konservatoriossa kesällä 2020. Lukion Kiia suoritti Kuopion taidelukio Lumitin tanssijoinjalla 2017-2020.

–Näihin lukiovuosiin sijoittuu todella paljon esiintymisiä ja kilpailuita, missä tuli kyllä menestystäkin, kertoo Kiia.

Hän oli tanssijana mukana myös, kun Lumitilla oli Erasmus+ -projekti Kuopion saksalaisen ystävyyskaupunki Ulmin nuorten muusikoiden kanssa. Heidän yhteisesiintymisensä Kuopiossa streemattiin Ulmiin.

Mitä sitten tekevät kaksi-kolme vuotta kestävästä tanssijan koulutuksesta valmistuneet?

–Omien esiintymisten lisäksi monet näistä tanssin ammattilaisista toimivat freelancepohjaisina alan opettajina ja koreografeina.

Nimi tuliasemalinjan kultaiseen tauluun

Viime vuosina on varusmiespalveluun hakeutuvien naisten määrä jonkin verran laskenut. Miksi Sinä Kiia päätit hakea varusmiespalvelukseen ja aloitit sen heinäkuussa 2020 Kajaanin prikaatin tykistössä?

–Halusin mennä inttiin jo hyvin pitkään. Kauan se oli minulle tasa-arvokysymys. Jos pojat varusmiespalvelusta selviytyvät, niin miksei tytötkin! Yhtään ei ole kaduttanut, että lähdin, päinvastoin, kuuluu vastaus varmalla äänellä nyt, kun häntä haastatelllessani on edessä loppusota ja kesäkuulla 17.6. siviiliin pääsy.

Hyvästä suoritumisesta intissä kertoo, että hän suoriutui aliupseerikurssin tuliasemalinjalta priimuksena! Tuliasemalinjan kultaisessa taulussa on nyt kai-verrus: Kurssi II/20 ALIK. PASANEN KIIA MILJA MARIANNE 101,63 PIST. Se on korkea pistemäärä. Kursseja on kaksi per vuosi. Edellisten kolmen kurssin priimuksen pisteet ovat alle 100 pistettä. Kiian tavoitin sadan pisteen ylittäneen seuraavan alikersantin nimi löytyy II/2018 kurssilta.

Naisia vapaaehtoiseen asepalvelukseen haki tänä vuonna 1615, mikä on korkein vuosittain hakeneiden naisten määrä. Koulutettuja naisia on reservissä nyt yli 10.000, kerrotaan Pääesikunnan tiedotteessa.

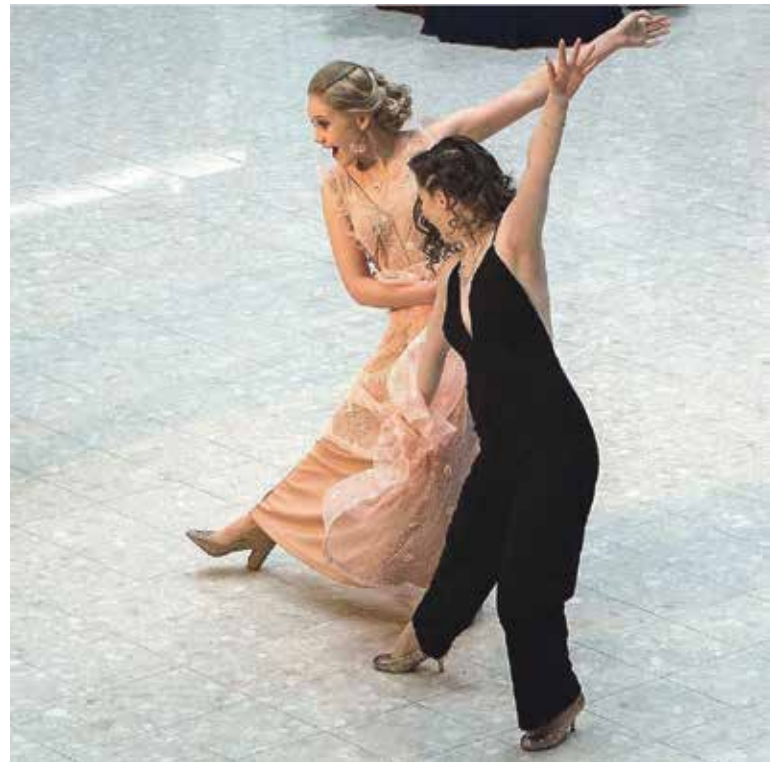
Hyvin vaikeapääsysiselle tanssitaiteen alalle ammattiin opiskelemaan pääsy on eka yrittämällä hieno saavutus. Samaa voi sanoa priimuksena aliupseerikoulussa tuliasemalinjalta suoriutumista. Sellainen on onnistunut hyvin harvalta naispuoliselta vapaaehtoisena varusmiespalveluun hakeutuneelta nuorelta. Näistä saavutuksista voimme lämpimästi onnitella vastikään, 17. toukokuuta 20 vuotta täyttänyttä Kiia Pasasta!!!

Kerro sinäkin!

Meidän pyhäjärveläisten juurisissa nuorissa löytyy omintakeiset valinnat elämässään tehneitä ja hyvin menestyneitä monelta alalta. Kertokaa heistä ja heidän juuristaan! Usealle meistä lukijoista on ollut suuri ilo lukea tämän pitäjälehdessä palstoilta heistä, joissa toivomme tulevaisuudesta elää!

Kiia Pasanen (vasemmalla) ja Kielo Kivinen tanssimassa vuonna 2019 Kuopion musiikkikeskuksessa nähdystä esityksestä.

Tanssin pyörteissä lukiossa vanhojen tansseissa vaalea-asuinen Kiia Pasanen ja tumma-asuinen Sofia Turunen.

Ripille pääsyäpäivänä 2016 Kiia Pasanen isoisoukkinsa Jorma Musakan ja äitinsä Janika Pasasen kanssa.

Lukion vanhojen tansseissa 2019 otettiin kuva Kiiasta vanhempiensa Juha-Pekka ja Janika Pasasen kanssa.

Lomilla intistä on Kiia Pasasesta ollut mukava poiketa tapaamassa isovanhempiaan Jaana ja Jari Myllystä.

Elämäntyö koneitten ja kuljetuksen parissa

85-vuotismerkkipäiväänsä toukokuun 26. päivänä Keuruulla viettävä **Heikki Dementjeff** on syntynyt Kivipaarinasta Noitermaan koulupiiristä. Kotitalo oli isän **Juho Dementjeffin** rakentama, ja se sijaitsi aivan Pyhäjärven rannalla, noin 20 metrin päässä rantaviivasta. Heikin äiti oli nimeltään **Elsa o.s. Vainikainen**. Perheessä oli kahdeksan lasta.

Puhelinhaastattelussa Heikki Dementjeff kertoo, että kotipaikka oli hiekkamäkirinne järven rannassa, ja isän rakentama talo oli harjakattoinen ja kaksikerroksinen.

–Talvisodan aikaan isä oli sotapalveluksessa järven toisella puolella. Kun Pyhäjärveltä jouduttiin sodan alta pakenemaan, tulivat suomalaiset sotilaat hävittämään kotieläimet ja polttamaan kotitalon. Uusilla kengillä lähdettiin, mutta paperipäälliset eivät loskakelejä kestäneet.

Ensimmäinen evakkomatka vei Dementjeffin perheen Etelä-Pohjanmaalle Alavudelle Kurkelan taloon.

–Kun jatkosodan aikana palattiin Karjalaan, rakensi isä talon uudestaan. Talon lähistöllä oli sota-aikana venäläisten sotavankien vankileiri. Uudesta kotitalostakin jouduttiin luopumaan.

Uusi koti Keuruulta

Heikin sisko Hilkka muisteli perheen saapumista toukokuussa 1944 Keuruulle näin:

–"Syksyllä meidät siirrettiin Palojärvelle, jossa olimme seuraavan vuoden toukokuun lopulle, elettiin pienessä saunakammarissa. Kun isä vapautui sodasta, osallistui hänkin talon töihin, ensin syyskintoihin, aamuin ja illoin navettaisiin ja mitä eteen tulikaan. Talosta saimme myös perheelle maidon ja perunat.

Kun talon isäntä Paavo vapautui sodasta, tuli myyntiin Niemelän talo, jota isä kävi Paavon kanssa katsomassa ja huutamas- sa omaksi. Talo oli huonokuntoinen ja katto piti heti uusia. Seuraavaksi uusittiin uunit.

Navetassa olivat alimmat hirret niin lahot, että äiti kertoi porsaan tulleen seinästä läpi. Uusi

navetta tehtiin kesällä 1948, sen hirteen veistettiin vuosiluku.

Pieni savusauna lämpeni joka lauantai-ilta, siellä käytiin pesulla, kunnes saatiin rantaan kunnan sauna. Äidin muistojen mukaan Heikki oli ojentanut pitkälle tuvan penkillä ja sanonut äidille, että on hyvä olla omalla penkillä, kun ei kukaan tule ajamaan pois, että mene pois miun paikalta tai tieltä".

Hilkka on muistellut sitä, kuinka "kesäisin kotona kävi paljon vieraita, koska sukulaisia kiehtoi järvi ja kalastus. Usein he saivat myös suolamuikkuja eväiksi kotiinsa. Kesäaikaan vedettiin yöllä nuottaa. Muistan varsin raskaana syksyn 1959, kun olin isän ja äidin kanssa kotona ja koko pitkän syksyn olin isän kanssa kahden nuotalla."

Heikki muistaa, ettei alku Keuruulla ollut pelkästään ruusuista, koulussa nimitettiin ryssiksi. Setien perheet vaihtoivatkin sukunimensä.

Heikin veli **Pekka Dementjeff** kertoo Juho-isän sanoneen, että sukunimeään ja ortodoksista uskontoaan hän ei vaihda.

Pekkinen muistelee elämää pientilalla Keuruulla.

–Järvi ja metsä olivat pientilallisen pelastus. Metsästä myytiin talvella puita ja kesällä kalastettiin ja pidettiin nuottaa järvestä. Isä oli sitä mieltä, että töitä riittää lapsillekin, mutta äiti kehotti meitä lapsia menemään kouluihin ja hankkimaan muut ammatit, sillä pientilasta ei lohjennut leipää suuren perheen kaikille jäsenille.

Niinpä lähes kaikki sisarukset kävivät ammattikouluja ja sijoituivat eri puolille Suomea.

Reppuhommissa paperikoneilla

–Heikin ensimmäinen työpaikka oli paperitehtaalla Mäntässä 20 kilometrin päässä kotoa. Siellä hän sai kipinää paperikoneenkorjaustöihin ja komennushommiin, kertoo Pekka.

–Yhteen aikaan meitä oli kolme veljestä töissä paperikoneen remppaajina, kun Heikki ja Veikkokin lähtivät komennushommiin kanssani.

Elsa Dementjeff lapsiparvensa kanssa, esikoinen Heikki oikealla. Vasemmalta Vuokko, Veikko, Hilkka seisomassa, Aino istumassa, Pekka takanaan kuopus Reino ja Pauli istumassa oikealla.

–Kävin koneasennuskursseja ja perehdyin paperikoneiden korjaus- ja huoltotöihin, kertoo Heikki.

Paperiteollisuus oli tuolloin voimissaan ja koneen valmistajia oli Suomessa neljä. Koneita myytiin myös ulkomaille.

–Paperikoneet korjattiin ja huollettiin kesäseisokin aikaan. Töitä oli paperikoneen huoltajille paljon ja palkka tuli ajallaan. Miehiä otettiin reppufirmita paljon, jotta työt saatiin varmasti tehtyä rajallisessa ajassa. Olin Tampereen Asennuspalvelu AP:n leivissä.

Kuljetusalan yrittäjänä

Kun huoltokeikkojen väliajat alkoivat kyllästyttää, osti Heikki jätekuljetusauton.

–Parisen kymmentä vuotta vierähti jätehuoltoalan yrittäjänä ja loka-auton kuljettajana Kankaan Antin kanssa. Eläkkeelle jäädesäni myin osuuteni Antille.

Pitkän kuljetusalan työtehtävistään Heikki mainitsee muutamia vaiheita. Hän on ajanut myös taksia ja hänellä oli jo aika varhain luvat ja autot kauko-

ulkomaanliikenteeseen. Farkkujen kuljetus Venäjälle ja Eurooppaan tulee puheeksi.

–Ajoin 60-70-luvuilla kappale- tavaraa Venäjälle omassa kuljetusfirmassa. Farkkuja kuljettiin sinne, pitkin Suomea ja Eurooppaan. Micmacin farkut tehtiin Keuruulla. Kaverilla oli tehdas ja minä hoidin kuljetukset.

Venäjällä ajellessaan Heikki Dementjeff kävi myös Karjalassa.

–Pääsin Pyhäjärvelle jo ennen

kotiseutumatkailun alkua. Venäläinen, nelihenkinen perhe Kiovasta asui meidän talossa. Talo oli hyvässä kunnossa ja siisti. Vastaanotto oli hyvä. Kertakäynti lapsuuden kotitalossa Kivipaarinassa riitti, toistamiseen en ole vierailut siellä.

Merkkipäiväänsä Heikki Dementjeff viettää lähisuvun parissa, hänellä on kolme tytärtä ja kaksi lastenlasta. Kiitos haastattelusta ja Onnea! □ T.Itkonen

Niemelä-nimisestä talosta Keuruun Häkkisen kylässä tuli Dementjeffin perheen koti, kuva vuosilta 1944-45.

Lapsuusmuistoja

vpl. Pyhäjärven Kostermaasta vuosilta 1917-1927

Olin perheessä ainoa lapsi 17 vuoteen. Setäni oli syntynyt 1900. Itse synnyin juuri itsenäistyneeseen Suomeen 21.12.1917.

Omaa väkeä olivat mummo (isän äiti), vanhemmat, 1923 syntynyt veli, 2 tättiä ja setä. Lisäksi kesäisin oli tarvittaessa paimenkoira, -tyttö, päivämiehiä, renkipoika. Seuraavalla vuosikymmenellä ympärivuotinen palvelustyttö.

Naapurissa asui isäni setä väkineen. Yhteisellä pihamaalla kahden talon lapset leikkivät yhdessä. Rannassa oli kylän yhteinen nuottakatos ja muutamia venelatoja kylän yhteisellä rantatontilla. Kylässä oli 11 savua ja

noin 100 asukasta. Kylän henki oli hyvä ja lasten olo turvallinen.

TALOISSA OLI YLEENSÄ iso tupa ja sen kyljessä iso ja pieni kammar, jotka lämpisivät saman savupiipun kautta. Ns. peräkammarit olivat vierashuoneena.

Mummo nukkui tuvan sängyssä, minä vanhempieni kanssa pienessä kammarissa. Veljen synnyttyä jouduin siirtymään mummon viereen. Ei esikoisuus sinänsä tuonut mitään etua. Sai olla vissin ajan ainoan lapsen asemassa.

Nukkumaan menoon liittyi iltarukous. Lapset menivät aikuisten kanssa samaan aikaan.

Jos sattui nukahtamaan ennen aikojaan, oli ihana tuntee, kun kannettiin sänkyyn asti.

Pikkulapset nukkuivat päiväunensa kätkeyessä, yleensä mummon silmälläpidon alaisena tuvassa.

OLIN KAPALOVAUVANA setäni sylissä kammarin keinussa. Setä oli polkaissut keinun niin kovaan vauhtiin, että keinu meni takakautta ympäri ja "nyytti" oli vierinyt sohvan alle. Napakka kapalo sujasi niin, ettei vammoja tullut.

Naapurin emäntä oli kesällä havainnut meillä ison uunin lämpiävän ja oli pyytänyt saada tuoda otrakakkaran sinne paistumaan.

Kun kakkara oli kypsä, minut lähetettiin, lienen ollut noin 1,5 vuoden ikäinen, ilmoittamaan, että paistoksen voi noutaa pois. Äiti oli seurannut portailla, kun lyhyt paita päällä taapersin pihapolkua hokien: toitti mamma, tattala pois, toitti mamma, tattala pois. Päästyäni ulkoportaata konttaamalla ylös olin sanonut loppupontena: paittumat.

LAPSIA HYVÄILTIIN ja taputeltiin. Suukottelu kohdistui aivan pikkuvauvoihin. Kävelynsä alkaneita "siiputettiin". Siiputtajalla oli istuessaan polvi toisen päällä. Ilmassa olevan jalkaterän päällä lapsi istui ja "siippui" jalkaa

ylös-alas heiluteltaessa. Juuri istumaan oppineita lapsia "körötettiin" polvella.

Lempinimiä annettiin: Mummon lintu, äidin kulta, mummon kaima.

Alle kouluikäisenä asioilla käynti oli mieluisaa. Paikat valittiin, että pieneen kulkijaan oli koko ajan näköyhteys. Mitään hankalia asioita ei tarvinnut toimittaa. Kyläyhteisö oli pieni ja lapsetkin kuin yhteisiä. Joka taholta sai kokea myötätuntua ja ohjaavaa turvallisuutta.

Muistelija Anni Rajakallio (o.s. Toiviainen)
Tytär Lea Saarikosken arkisto

Kirkon Sanoma

Siniristilippumme

□ **Harri Ruskeepää**
o.s. **Kiiski**
Kappalainen,
Liedon seurakunta
Auran kirkkoalueen
pappi

Toukokuu on monien liputuspäivien kuukausi. Liputuspäivien sarjan aloittaa kansallinen veteraanipäivä 27.4., vappu 1.5. Äitienpäivää vietetään toukokuun toisena sunnuntaina, suomalaisuuden päivä on 12.5. ja kaatuneitten muistopäivä on toukokuun kolmas sunnuntai. Myöhemmin mukaan on tullut myös Eurooppa päivä 9.5.

Kaunis siniristilippumme sopii hyvin hulmuaan kevään kirkasta taivasta vasten. Erityisesti vanhemmalle sukupolvelle oman maan lippu on hyvin tärkeä asia. Omakotitalojen talojen pihasta löytyy lipputanko ja siihen nostetaan ylpeydellä ja kiitollisuudella oman maan lippu aina liputuspäivänä. Meiltä nuoremmilta sukupolvilta oma lipputanko saattaa useammin puuttua. Olen kuitenkin varma siitä, että nuorempiakin sukupolvia ilahduttavat kauniit sinivalkoiset lippumme talojen pihossa tai kaupungeissa. Itselläni on kauniita muistoja molemmista.

Vanhemmat sukupolvet tiesivät omakohtaisesti, kuinka kallis hinta omasta maasta ja omasta lipusta on maksettu. Tietoisuus tästä on myös nuorempien sukupolvien mielessä. Oma lippu on merkki kiitollisuudesta menneille sukupolville ja kiitollisuudesta myös armollisen Jumalan johdatuksesta kansamme historiassa ja nykypäivässä.

Oman lapsuudenkotini pihassa on lipputanko ja isälle oli ja on kunnia asia tänäkin päivänä nostaa Suomen lippu salkoon aina liputuspäivinä. Kansallisen veteraanipäivän jälkeen alkaa koko kesän kestävä punamustan Karjalan viirin liehuminen yli satakuntalaisten pelto- ja jokimaisemien. Se on varma kesän alkamisen merkki. Meille lapsillekin se oli itsestään selvää, että viiri on punamusta. Tätkin kautta isä kasvatti meitä vaalimaan Karjalaisia juuriamme.

Kun lähdin opiskelemaan Helsinkiin, pienet lipputangot vanhojen kivitalojen seinissä ilahduttivat ja ihastuttivat. Senaatintorilla yliopiston pääarakennuksen ja Valtioneuvoston linnan katolla hulmusivat Leijonavaakunalla varustetut suuret valtioliput. Niitä katselimme, kun itsenäisyyspäivänä ylioppilaiden soitukulkueessa olimme kävelleet läpi kaupungin. Viimeiset vuodet olen asunut Turun seudulla. Aurajoen ylittävillä silloilla on lipputangot ja niissä kolme lipputankoa vieressä. Siltojen siniristiliput ovat Juhlava ja kaunis näky aina liputuspäivinä.

KIRKKOVUODESSA TOUKOKUUHUN osuu rukoussunnuntai. Usein juuri äitienpäivään kuten tänäkin vuonna. Kaikkiin keväisiin liputuspäiviin liittyy vahvasti rukoileminen. Aikoinaan on rukoiltu paljon sodassa taistelleiden ja kaatuneiden ja heidän läheistensä puolesta. Rukoilijoina ovat olleet usein juuri äidit. Mutta uskon ja toivon, että myös äitien puolesta on rukoiltu ja rukoillaan. Paitsi oman lipun kunnioittamisen perinteestä, olen kiitollinen myös siitä, että rukoileminen ja luottamus Jumalan huolenpitoon on siirtynyt suvussani sukupolvelta toiselle. Kiitos äidille ja isälle ja muille läheisille rukouksista. Toivon, että osaisin siirtää rukoilemisen myös omille lapsille ja tulevillekin sukupolville.

Lippumme risti muistuttaa Jeesuksesta, Vapahtajastamme. Hänelle saamme tuoda kaikki pyyntömme kiitoksemme ja toiveemme eilen tänään ja tulevaisuudessa! Jeesus sanoo: ”Pyytäkää, niin teille annetaan. Etsikää, niin te löydätte. Kolkuttakaa, niin teille avataan. Sillä pyytävä saa, etsijä löytää, ja jokaiselle, joka kolkuttaa, avataan.” (Luukkaan evankeliumi 11:9).

Suruviestit

Rakkaamme

Mirjam
NAHKURI
o.s. **Pärssinen**

s. 28.7.1916 Vpl. Pyhäjärvi
k. 26.4.2021 Virtasalmi

Kiittäen ja kaivaten
Irmeli

Mika, Minna ja lapset
Jarkko ja tytöt
Markus perheineen
Helena, Panu ja tytöt

*Kuljen kallioita,
soiden reunaa.
Sydämessä suuri,
kirkas ilo.*

Katkelma Mirjamin 104-v.päivänä lausumasta runosta.

Siunaus toimitettu sukulaisten ja ystävien saattamana.
Kiitos osantotosta. Kiitos Palvelukoti Kivitaskun henkilökunnalle mummon hyvästä hoidosta.

Rakkaamme

Saimi Annamaria
PÄRSSINEN

o.s. Pihkoluoma

s. 6.9.1928 Vpl. Pyhäjärvi
k. 24.3.2021 Sastamala

*Kerran Karjalan kunnailta alkanut tie
on kuljettu elämän iltaan.
Muistosi kaunis vie eteenpäin meitä,
vaikka sydän on täynnä kyneleitä.
Olet ansainnut unen rauhaisan
ja kiitoksen kaikkein kauneimman.*

Kiittäen ja kaivaten
Eeva-Liisa

Tommi, Eeva, Meri, Otso ja Leo
Seija ja Pentti
Mikko, Marjo, Martti ja Markku
Jaana, Jarno, Aarre, Helmi ja Säde
**Eino ja Voitto -veljet perheineen sekä
muut sukulaiset ja ystävät**

Siunaus toimitettu Kiikan kirkossa läheisten läsnä ollessa.
Lämmin kiitos osantotosta.

Muistokirjoituksia

Satakuntalainen Eila kiinnostui karjalaisuudesta

Emäntä Eila Annikki Pärssinen o.s. Kalliokoski kuoli 11.3.2021 Sastamalassa 88-vuotiaana. Hän syntyi Ikaalisten Luhalahden kylän Haikaran tilalla ison sisarusarjan nuorimmaisena. Eila kävi keskikoulun Ikaalisten kauppialassa ja suoritti kaupallisia opintoja Porissa. Kiinnostus kaupalliseen alaan heräsi kesäapulaisen pestissä Ikaalisten Osuuskaupan Luhalahden myymälässä.

Eila aloitti työskentelyn Osuuskauppa Sastamalassa vuonna 1953 myyjättärenä Kiikan myymälässä ja eteni pääliikkeen maito-osaston vastuulliseksi myymälänhoitajaksi. Seuraava työpaikka Karkun Säästöpankin kassanhoitajana antoi valmiutta hoitaa vuosikymmeniä rahastonhoitajan tehtäviä luottamustoimissa.

Siniset silmät, vaaleat kiharat ja iloisen hymyn oli pannut merkille Kiikan myymälässä asioinut Arvo Matti Pärssinen, tumma nuorukainen, joka oli kotoisin Vpl.

Pyhäjärven Puikkoisista. Yhteiselo evakon kanssa ei kaikkialla katsottu hyvällä, mutta pari ei antanut sen häiritä. Syksyllä 1956 he uudistivat Kiikan kirkossa seurakunnan vihkirijyn. Häämatka suuntautui rajan taakse. Arvo halusi käydä kotikylässä ja Eila jäi siksi aikaa Lenin-gradiin kiertelemään nähtävyyksiä. Reissu on varmasti ollut jännittävä aloitus avioliitolle, olihan olemassa riski joutua vaikeuksiin rajan takana. Avioliiton myötä toimistotyöt vaihtuivat maatilan askareisiin Ruotsilan kylän Aholassa. Esikoispojan syntymään taloa asusti neljä sukupolvea karjalaisia ja satakuntalainen miniä. Kaiken kaikkiaan poikia syntyi kolme. Eila oli hyvä ja rakastava äiti. Suku oli Eilalle tärkeä ja synnyinseutu rakas. Joka kesään kuului Ikaalisten kierros. Eila oli kiinnostunut sekä omista että puolison sukujuurista. Hän opasti usein jälkipolveakin, joka pääsi herkuttelemaan ruislimpulla, jonka juuri oli aikanaan Karjalasta tuotu. Eila otti hyvin paikkansa karjalaisyhteisössä. Hän oli luonteeltaan iloinen, puhelias ja aktiivinen. Pariskunnan liitto on hieno esimerkki satakuntalaisuuden ja karjalaisuuden onnistuneesta yhdistymisestä.

Vuosien saatossa Eila osallistui moniin karjalaisten tapahtumiin puolisonsa rinnalla. Esittipä hän vanhojen työtapojen filmillä kutsuvasti karjalaisemäntääkin kutsuvassa lemmiä. Arvolla oli rautainen muisti vanhoja valokuvia tunnustettaessa, mutta niin oli Eilallakin ja hän oppi tuntemaan karjalaisia hyvin. Myös nuorisoseuran arkisto oli hyvässä huomassa Eilalla.

Useista asioista kiinnostuneena ja järjestelykykyisenä Eilalla oli valmius yhteisten asioiden hoitoon.

Hänet äänestettiin kirkkovaltuustoon vuonna 1971 ollen valtuutettuna 24 vuotta. Diakonia-asiatkin olivat lähellä sydäntä. Hän oli myös aktiivisesti Kiikan Keskustalaisissa neljällä vuosikymmenellä, kunnallisjärjestön johtokunnassa sekä mm. lukion vanhempainneuvostossa ja -johtokunnassa. Työpaikka osuuskaupassa toi Eilan Kiikkaan, ja osuuskauppa-aate elikin vahvana hänen vaiheissaan. Eila oli osuuskaupan naistoimikunnan puheenjohtajana vuosina 1977-1990, Osuuskauppa Sastamalan hallintoneuvostossa ja Pirkanmaan Osuuskaupan edustajistossa 1970- ja 1980-luvuilla.

Maatilan sukupolvenvaihdoksen jälkeen Eila ja Arvo muuttivat asumaan uuteen kotiin Kiikan keskustaan. Silti he olivat vielä monella tavalla apuna tilan töissä. Eila oppi vielä vanhoilla päivillään tietokoneen käytön ja näpyytteli sukutaulujen tiedot. Hän muisti merkkipäivät ja ilahdutti lähettämällä postikortteja, jotka olivat aina huolella valittuja, juuri saajaansa varten. Pariskunta asui kotonaan aivan viime vuoden alkupuolelle asti. Syksyllä heille olisi tullut täyteen 64 avioliittovuotta, mutta Arvon maallinen vaellus päättyi kahta viikkoa aiemmin. Ei kulunut puolta vuottakaan, kun Eila seurasi perässä.

Monenlaisia vaiheita, iloja ja suruja, mahtui vuosikymmeniin. Eila ja Arvo elivät pitkään, raskaidenkin koettelemusten jälkeen. Varmasti siksi että heillä oli toisensa.

Eilan poika Timo
ja pojantytöt
Eveliina ja Viivi Pärssinen

Saimi Pärssisen muistolle

Saimi Pärssisen viimeinen matka. Oikealta Tommi Ojanen, Pentti Järvelä, Mikko Jalarvo, Aarre Röytiö, voitto Pihkoluoma, Jarno Röytiö ja Seija Jalarvo.

Saimi Annamaria Pärssinen (o.s. Pihkoluoma) syntyi 6.9.1928 Viipurin läänin Pyhäjärvellä Kiimajärven kylässä Tuomas ja Annastiina Pihkoluoman yhdeksänlapsisen perheen toiseksi vanhimpana lapsena.

Lapsuutensa hän sai viettää synnyinseudullaan. Nuoruuden haaveet katkaisi sota 1939. Ennen ensimmäistä evakkomatkaa hän toimi pikkulottana muonituslötien apuna kuorien perunoita, nauloen villasormikkaita, sukkiä ja valmistaen kaasunaamareita.

ENSIMMÄINEN EVAKKOMATKA "mullivaunussa" suuntautui Soinin pitäjään Pohjanmaalle. Jatkosodan aikana perhe palasi takaisin Kiimajärvelle. Iloa omasta rakkaasta kotiseudusta ei kestänyt kauaa.

Kun toinen evakkoon lähtö tuli 1944, hän ajoi 30 lehmän laumaa jalkaisin naapurin tytön kanssa sodan melskeessä: "Ilmapommituksiltakaan ei kuitenkaan säästyty, sillä venäläiset maataistelukoneet ampuivat armotta kulkijoita. Usein meidänkin lähellä sinkoili räjähtäviä luoteja." Evakkomatkoista Saimi kertoo Noitermaan historiikissa. Lehmien ajaminen ei ollut helppoa, Kiimajärveltä oli jalkaisin satojen kilometrien matka Jyväskylän lähellä olevalle Naarajärvelle, Keuruulle ja Liesjärvelle.

Pohjanmaalta oli muutto Huitisiin, jossa hän tapasi puolisonsa Tauno Pärssisen, joka oli perheensä kanssa evakkona sodasta palattuaan. Häitä vietettiin vuonna 1948. Tämän jälkeen muutettiin Kiikkaan Ruotsilankylään. Yhteistalouteen muuttivat myös puolison vanhemmat ja veli.

Saimi ja Tauno saivat kaksi tytärtä Eeva-Liisan (s. 1949) ja Seijan (s. 1951). Elämä jatkui maanviljelystä, karjanhoitoa ja metsänhoitoa harjoittaen, ahkerasti työtä tehden.

Saimi palvelualttiina emäntänä hoiti appivanhemmat ja puolison veljen sekä myös puolisonsa kotona hautaan asti. Kodissa vallitsi iloinen ja turvallinen tunnelma ja sukulaiset sekä vieraat otettiin aina avosylin vastaan. Hän oli sosiaalinen ja auttavainen ihminen.

SAIMI PITI PYHÄKOULUA kylän lapsille. Hän oli lähetyksen ystävä. Hän harrasti yhdistystoimintaa: Marttayhdistys, Karjalaseura, Maatalousnaiset, Sotaveteraanit.

Saimi muistetaan ahkerana käsityöntekijänä, karjalanpiirakkakurssien pitäjänä sekä useiden satojen piirakoiden tekijänä. Iän karttuessa, voimien vähetessä ja puolison kuoltua luovuttiin maataloudesta. Saimi siirtyi eläkepäivien viettoon Kiikan keskusta vanhusten rivitaloon, ja sieltä Anninpirtin vanhainkotiin Sastamalaan. Siellä hän lauleli ja lausui itse kirjoittamia runoja ja siellä hän kuoli 24.3.2021.

SAIMIN SIUNAUSTILAIUUDESTA 15.4.2021 Kiikan kirkossa muodostui kaunis ja vaikuttava tapahtuma. Omaisten kukkatervehdysten jälkeen veteraanien edustajat laskivat seppeleen ja kanttori Tuuli Muraja lauloi "Veteraanin iltahuuto" -laulun. Siunauksen toimitti kirkkoherran Vesa Aurén kertoen Saimin matkasta yksityiskohtaisesti Karjalasta tähän päivään. Siunauksen jälkeen kanttori lauloi "Laps olen köyhän kauniin Karjalan". Ruokosten jälkeen päätösmusiikkina soi Finlandia arkkua kannettaessa kirkosta.

Saimi-äidilleni oli tärkeää lapsiansa rakastavat vanhemmat, turvallinen koti, vapaa isänmaa ja uskonto. Nämä asiat ovat kantaneet häntä ja myös meitä eteenpäin. Käydessäni häntä vanhainkodissa katsomassa hän oli iloinen, kun sai haastella karjalan murteella kansani kuulumisia. Hän muisti aina kiittäen "kiitoksii ku tulit minuu katsomaa", yhteisistä hetkistä. Kovin mieluisana hän koki myös molempien tyttärien poikien Mikan ja Tommin työskentelyn puolustusvoimien palveluksessa isänmaan hyväksi sekä tyttärentyttären Jaanan karjalaisen perinteen jatkajana.

Saimi oli ahkera kronikan tekijä, tässä osalainaus eräästä:

*Eilinen taakka oli eilinen
Huomisen varjosta huomien
Joka aamu uudestaan
Ikuista matkakumppania
tervehtiä saan:
Hyvää huomenta, Herra Jeesus
Hyvää huomenta, ilo
Hyvää huomenta, rauha
Hyvää huomenta, armo*

Rakasta äitiä muistellen
Seija Jalarvo, tytär

Mirjam Nahkuri muistellen

Mirjam kotonaan 103-vuotiaana.

Sukumme ehkä vanhimmaksi elänyt henkilö Mirjam Nahkuri kuoli vajaan 105 vuoden ikäisenä Pieksämäen Virtasalmella 26.4.2021. Hän syntyi Heikki Pärssisen ja Miina Soikkelin nuorimpana lapsena Pyhäjärvellä Kahvenitsan kylässä 28.7.1916, yli kaksi vuotta ennen Suomen itsenäistymistä. Mirjamin esivanhemmat ovat asuneet ja viljelleet saman kylän peltoja yhtäjaksoisesti 1600-luvun alusta aina evakkomatkoihin saakka.

Mirjamin sisarusarjan kymmenestä lapsesta vain viisi selvisi aikuisikään. Kolmen-neljän sukupolven suurtaloudessa jokainen osallistui voimiensa mukaan kaikkiin talon töihin. Lapsuuden kodissa laulettiin paljon, ja Mirjam kuuluu hyräilleen lauluja jo ennen kuin oppi puhumaan. Perheen nuorimpien lasten yhtenä kesätyönä oli lehmien paimentaminen niityillä ja metsissä. Laulu oli paimenten paras ratto. Eväiden lisäksi laulukirja kulki yleensä aina Mirjamin ja muiden sisarusten mukana paimenessa ollessa. Mirjamilla oli hyvä lauluääni, ja niinpä laulaminen säilyi rakkaimpana harrastuksena aina viimeisiin elinvuosin saakka.

Mirjamin peruskoulu rajoittui 4 vuoteen kansakoulua, kuten silloin oli yleistä. Koulun opettajat pitivät lisäksi jatkuvasti erilaisia kerhoiltoja ja opintopiirejä. Oli muun muassa kursseja kokoustekniikasta, kirjanpidosta jne. ja niihin Mirjam osallistui aktiivisesti. Moniin kurseihin liittyi opintokirjoja ja tenttejä, joiden onnistuneesta läpäisemisestä annettiin todistukset. Isoveli Matti Pärssinen oli järjestöihminen ja mm. innokas osuustoimintaaatteen kannattaja. Paikallinen Osuuskassa aloitti toiminnan hänen kammariissaan. Matti oli alkuun kassanhoitajana ja Mirjam kirjanpitäjänä. Tähän toimintaan hän osallistui pätevyiden käymällä Sortavalassa osuuskassakurssin. Mirjam oli myös mukana paikallinen Alakylän nuorisoseuran virkeässä toiminnassa.

MIRJAMIN ENSIMMÄINEN EVAKKOMATKA alkoi itsenäisyyspäivänä 6.12.1939. Samaan aikaan kuin evakot matkasivat kohti länttä, Laguksen rykmentti oli Pyhäjärvellä siirtymässä kohti rintamaa. Evakkojuna suuntasi Alavuodelle ja sieltä matka jatkui Vähäkyröön. Syyskuussa 1941, vain

kolme viikkoa sen jälkeen, kun Pyhäjärvi oli vapautettu Mirjam palasi yhdessä äitinsä Miinan ja sisarensa Kertun kanssa Kahvenitsaan laittamaan rempallaan olevia paikkoja kuntoon ja raivaamaan poltettun kotitalon raunioita. Pian palasi muukin osa suurperhettä. Venäläiset olivat keväällä kylväneet pellot, ja niin syksy kului perunan ja muun sadon korjuussa ja paikkoja kunnostettaessa. Mirjamin aviopuoliso Antti Nahkuri löytyi Raudusta, ja rovasti Kaarlo Viika vihki pariskunnan avioliittoon jatkosodan aikana huhtikuussa 1944. Sulhanen oli saanut rintamalta parin vuorokauden vihkiloman. Kotona järjestetyssä häätötilaisuudessa ei ollut paljon vieraita. Vieraat lauloivat laulun, joka jäi Mirjamin mieleen: "Näät nuoret yhtyvät pyhään liittoon. Oi Herra siunaa nyt liitto tää, ettei maailman myrskyt voisi sen perustuksia järkyttää". Laulun aikana häätötilaisuus ikkunat helisi, kun taustalla säesti rintamalta kaikua tykkien jyske. Seuraavana aamuna tuore aviomies suuntasi takaisin sotaan.

Kesäkuussa 1944 oli taas jätettävä Karjala ja synnyinsijat Kahvenitsassa. Mirjami oli yhdessä kälensä Idan kanssa mukana pitkällä päiväkausien maantietäipaleella ajamassa suurperheen lehmä kohti Joroista. Joroisten lentokentällä oli suuri karjan kokontumisalue, ja sieltä karja ja evakot lastattiin junaan. Evakkojuna purki lastinsa Keuruulla, jossa ensimmäinen yö nukuttiin kirkon lattialla. Keuruulta evakkomatka jatkui Multian kautta Pohjanmaalle Vähäkyröön.

Pyhäjärven Osuuskassa evakuoitiin sodan jälkeen Keuruulle. Kun Mirjamilla oli aiempaa kokemusta, hänet valittiin evakuidun kassanhoitajaksi. Mirjam lopetti kassanhoitajatyönsä vuonna 1947 ja muutti Virtasalmelle sen jälkeen, kun aviomies Antti oli saanut sieltä TVH:n työjohtajan viran. Mirjamista tuli TVH:n paikallinen kirjanpitäjä. Ainoa lapsista, tytär Irmeli, syntyi 1952. Aviomies Antti kuoli vuonna 1986 ja leskeksi jäätyään Mirjam pystyi asumaan omatoimisesti kotona aina viime vuosin saakka. Naapurikunnassa Joroisissa asuva tytär perheineen ja lapsenlapset olivat Mirjamille tärkeitä ja apuna monissa käytännön asioissa. Mirjamia ja Irmeli tyttären perhettä kohtasi viime vuonna suuri suru, kun Irmelin puoliso Tapio menehtyi nopeasti edenneeseen sairauteen.

MIRJAMIN HENKINEN VIRKEYS ja muisti säilyivät aivan loppuun saakka. Rakkainta harrastustaan hän pääsi harrastamaan Virtasalmen eläkeliiiton tuoron ja kirkko kuoron laulajana aina noin sadan vuoden ikään saakka. Omissa satavuotis juhlissaan, runsaan sukulaisten ja ystäväjoukon edessä, hän esitti monia lauluja, mm. yhden mieluisistaan ja mieleenpainuvista, "Laps olen köyhän kauniin Karjalan...". Vielä kun vietettiin hänen 103-vuotis päiviä pienellä sukulaisjoukolla, saatiin kuulla hänen ulkomuistista lausumiaan lukuisia runoja.

Viimeiset noin viisi elinvuotaa Mirjam vietti muutaman

sadan metrin päässä kodistaan Virtasalmen palvelukoti Kivitaskussa. Vaikka fyysiset voimat vähitellen heikkenivät, säilyi hänen muistinsa vielä hyvänä aina viimeisiin hetkiin saakka. Viimeisen puhelinkeskustelun kävin hänen kanssaan pääsiäisenä, noin kolme viikkoa ennen hänen kuolemaansa. Viimeisessä keskustelussamme hän kyseli, kuten tavallista sukulaisten kuulumisia ja sairastelemaan veljeni vointia. Samalla sain vielä viimeisen keran kysellä häneltä evakkomatkoihin liittyviä asioita.

Tietoosena lähestyvistä kuolemasta hän oli antanut tyttärelleen tarkat ohjeet hautajaisjärjestelyistä, jotka ovat arkan kantajina, mitä virsiä lauletaan jne. Mirjamin siunaustilaisuus pidettiin 8.5. 2021 Virtasalmen kirkossa omaisten, sukulaisten, kuorotovereiden ja muiden ystävien saattelemana. Siunaustilaisuuden jälkeen arku kannettiin Peltoniemen Hintriikan surumarssin sävelten saattelemana 35 vuotta aiemmin kuolleen aviopuolison Antin viereen Virtasalmen hautausmaahan.

VIRTASALMEN SEURAKUNTATALOSSA pidettiin lämminhenkinen muistotilaisuus, johon pääsi osallistumaan rajoitusten mukainen maksimi määrä saattoväkeä, 50 henkilöä. Tilaisuuden juonsi Mirjamin hyvä ystävä kanttori Jenni Repo. Seurakuntapastori Jukka Repo muisteli puheessaan Mirjamia ja mm. sitä kuinka itsestään selvää oli se, kuka eri tilaisuuksissa toimi laulun aloittajana, jos Mirjam oli paikalla. Tämän jälkeen kuultiin nauhoite Mirjamin omissa 100-vuotisjuhlissaan esittämästä mielilaulustaan, "Laps olen köyhän kauniin Karjalan". Mirjamin kuorotoverit toivat viimeiset laulutervehdykset Mirjamille, ja kuultiin Mirjamia muistelevia puheita. Mirjamin veljentytär Katri Vattunen lausui Inkeri Törmävaara-Sundströmin saattoväkeä koskettavan runon Rajalla, joka alkaa: "Olen tullut pitkän matkan rajalle. Rajalla pysähdyn. Miten yksinkertaista onkaan nyt rajalla, jossa odotan enää vain viimeistä puomin nousua..."

Mirjamia jäi kaipaamaan tyttären ja lastenlasten ja lastenlastenlapsien lisäksi laaja joukko sukulaisia ja ystäviä.

Olavi Pärssinen
Mirjamin veljenpoika
ja kummipoika

Julkaisemme

muisto- ja merkkipäiväkirjoituksia sekä lyhyet suruviestit maksutta.
Kuolinilmoitukset
0,70 €/pmm +alv 24 %
Aineistot toimituksen osoitteella.

Ilmapuolustussormus.

Rautasormus kullan sijaan

Vuosina 1940-1941 Suomessa kerättiin reservinupseeri **Jussi Lappi-Seppälän** yleisökirjoituksesta poikineessa kampanjassa noin 315 000 kultasormusta ja 20 000 kultaesinettä, joilla oli tarkoitus hankkia Suomelle vahvempi ilmapuolustus.

Kerätyistä kultaesineistä kertyi yhteensä 1752 kiloa kultaa. Valtavan kultamäärän lisäksi keräyksessä saatiin myös noin 10 kiloa jalokiviä. Kultaesinekeräyksen rahallinen tulos oli noin 178 miljoonaa markkaa.

Kultakeräykseen lahjoittaja sai lahjoituksensa vastikkeeksi rautaisen vastikesormuksen, joita oli kahta erilaista. Toinen sormuksista oli sileä, ja sitä koristi heraldinen ruusu. Sormus vaihdettiin tavallisesti kihla- tai vihkisormukseen. Jälkimmäinen sormus oli niin sanottu ilmapuolustussormus, johon oli kuvattu ilmavoimien tunnus, hakaristi, sekä koristellut siivet. Kummankin sormuksen sisäpinnalle oli kaiverrettu vuosi 1940.

Suomen Ilmapuolustusliitto, Lotta Svärd -järjestö ja Sosiaalidemokraattinen Työläisnaiset-liitto lanseerasivat yhdessä tämän keräyksen. Keräys heijastaa talvisodan aikaista ja sen jälkeistä yhteishenkeä.

Keräyksen merkitys ei ollut yhtä suuri kuin huhtikuussa 1940 talvisodan jälkeen uumoiltiin. Hankkeen kultamäärällä oltaisiin voitu hankkia hävittäjiä ja tykkeitä, mutta niitä ei ollut saatavilla vapailla markkinoilla.

Kulta jäi talteen Suomen pankin holveihin ja se käytettiin vasta sodan jälkeen helpottamaan pakottavaa elintarvikepulaa. Esimerkiksi Ruotsista ostettiin melkein tonnilla kultaa elintarvikkeita.

Valtioneuvosto oli kesällä 1944 päättänyt siirtää Suomen Pankin holveissa säilytykseen salaisiin menetelmin. Ulkoasiainministerin sihteeri **Johan Anders Segercrantz** siirsi salaisina kuljetuksina kaikkiaan yli 1000 kiloa kultaa ja muita arvoesineitä. Sotasensuurin vuoksi keräyskullan kohtalosta ei voitu sodan aikana uutisoida.

Rautasormuksiakin jäi yli noin 40 000 kappaletta. Vuonna 2006 Rahapaja Moneta myi ylimääräisiä rautasormuksia muistosormuksina, jotka saivat suuren suosion. Veteraaniliitto myi vuonna 2018 viimeisiä rautasormuksia varainhankintakampanjassaan.

ruotuvaki.fi (19.12.2019)
sotaveteraanit.fi

Kenttäpostia vuodelta 1940

□ Riitta Hirvonen

Mertta ja **Emil Korhosen** kenttäpostia maaliskuun 1940. Mertta ja hänen sisarensa **Kerttu Rätty** olivat lapsineen muutaman kuukauden evakossa Jaakkimassa Metsämiklin kylässä, Kertun appivanhempien **Matti** ja **Riitta** (o.s. Kormanon) **Rädyn** luona.

Mertta, 1.3.1940
Mummolassa

Kirkkaana valkeni tämä maaliskuun 1. päivän aamu. Surman linnut ennättivät aamulla varhain tämänkin yllä lentää ja hälytykseen mekin heräsimme. Kun Juho heräsi, hän nousi istumaan ja sanoi: "Missä isä on?" Kerroin, että isä lähti illalla taas ajamaan pahaa setää pois. "Ei isä mennyt Juhon luota pois. Isä on ulkohuoneessa - menenkö katsomaan." Tätä puhuessaan oli Juho pahan näköinen. Suupielet värisivät, silmät kyyneltyivät - hän todella ymmärsi ikävöidä isän poimenoa. Sitten hän kuin lohduttaen itseään sanoi: "Ei isä mennyt pois, isä vaan meni omaan kotiin Pyhäjärvelle." Kalevi seisoo tuolia vasten paperi edessään. Hän meluaa ja piirtää koukeroita omalle rakkaalle isälleen. Meillä kaikilla on niin ikävä isää.

Emil, 2.3.1940
Kasarmissa

On lauantai-ilta, vähän yli klo 22. Istun toimistossa päivystämässä. Olen ajatuksissani luonane. Paluumatkastani. Juna lähti n. klo 24 ja saavuimme Elisenvaaraan tavallisella vauhdilla. Sitten tuli pysähdys. Kukaan ei tietänyt, milloin juna lähtee Hiitolan päin. Odottelin mahdollista junan lähtöä ja istuin eräissä asemamiesten kämpässä siihen saakka kun ilmoitettiin, että nyt se Hiitolan menevä juna on jo asemalla.

Menin vaunuun. Heti sen jälkeen tuli ilmahälytys ja myöhemmin toinen. Pommituksia ei tapahtunut. Vähän ennen klo 7 lähti vihdoinkin juna Hiitolan. Sieltä pääsimme jonkun ajan kuluttua edelleen tännepäin, mutta juna tuli vain yhden asemavälin. Päivällä ei sen etemmäksi vaunuja viety. Iltaesana pimeän tultua luvattiin matkaa jatkaa. En jäänyt päiväksi sinne, vaan lähdin patikoimaan jalkasin siinä toivossa, että ehkempä sattuu tiellä jotain kyytiä. Tiellä tapasin sotilaan ja kävelimme yhdessä. Poikesimme taloon, jossa saimme kahvia oikein pullan kanssa.

Jatkoin kävelemistä yksin. Vihdoin tuli tietä auraava linja-auto ja sen kyydissä pääsin monta kilometriä. Erästä tienhaarasta jatkoin matkaa taas kävellen erinäisiä kilometrejä. Sitten sain kyytiä hevosen reessä eräeseen piiriin esikuntaan. Siellä kerrottiin, että noin kolmen tunnin kuluttua lähtee auto, jolla pääsee K-kaupungin ohi. Loppumatkalla sain taas hevoskyytiä ja autokyytiä ja lopun matkaa kävelin. Perillä olin vähän yli klo 19. Kyllä väsytti kovasti.

Jos on suurta tehty missä, sit' on tehty sydämissä, kautta tarmon, kautta kunnan hyvän kautta omantunnon.

Emil, 6.3.1940
Kasarmissa

Tilanne täällä Kannaksella ei ole toivoton. Sieltä muuttamista ei kai tarvitse suorittaa ennen kuin ryhtyvät viranomaisten toimesta muuttoa puuhaamaan. Kun suntio Talja kirjoitti minulle, niin vastastauksessani mainitsin, että jos he siellä katsovat tarvitsevasa sinua lasten opettamiseen, niin sinä matkustaisit kyllä sinne siinä tapauksessa. Mutta kaipa se niin on, että siellä on kovin vaikea järjestää opetustyötä. Jos tilanne jatkuu toukokuullakin, niin sitenhän kyllä voisi tehdä lasten kanssa retkiä metsiin ja oppia luonnossa eri asioita. Opettajan ja oppilaitten kulkeminen kylästä toiseen olisi sulanmaan aikana helpompaa kuin talvella. Sinä voit odottaa johtokunnan taholta tulevia ohjeita ja sitten toimi parhaan ymmärryksesi mukaan.

Olen nyt ainakin viikon kirjurin sijaisena, on enemmän touthua kuin tavallisesti.

Mertta, 8.3.1940

Täällä on nyt päivän puheena aiheena muistoesineiden ja sormuksien keräys. Muutamat rouvat ovat jo useaan kertaan huomauttaneet, että aikovat antaa muisto- tai kihlasormuksensa. Mekin olemme siitä keskustelleet. Mielestäni voin luovuttaa muistosormuksen, jos hyödyttäisi asiaa. Kihla- enkä vihkisormusta on vielä raskasi luovuttaa. Sitten kyllä jos niillä olisi osansa puolustustaistelussa. Eikö rahalahjoitus olisi sama? Mitä sinä ajattelet? Kerttükkin haluaisi kuulla Väinön mielipiteen.

Taas uudestaan kuullaan radiossa ryssän uudistuvista tappioista. Kuinka kauan siellä riittää joutavia miehiä ja aseita? Mikä hätä ja tuska on sielläkin tuhansissa kodeissa.

Jaakkimasta evakuoitiin asukkaat 12.3. myöhään illalla. Seuraavana päivänä luettiin rauhan ehdot. **Lenni Louhos** kävi 17.3.1940 autollaan hakemassa Jaakkimasta omaisuutta evakuoimaan palanneet sisarensa Kerttu Rädyn ja Mertta Korhosen Rantasalmen Parkumäelle Kososen taloon. Sinne oli majoitettu paljon siviilejä sekä sotilaita.

Soturin henki on halpa, tiet kun pyhimmät johti. Korkeusratoja kohti lauloi laulunsa kalpa. Kunnia kärjessä hohti.

Mertta, 31.3.1940

Pyhäillan hiljaisuudessa lähettän terveiseni sinulle. Saimme lapsemme nukkumaan. Tässä ajatuksissani olen kulkenut siellä entisessä kodissamme, jossa ryssät nyt majailevat. Sinne jäi monia rakkaita muistokappaleita kirjoituspöydän laatikkoon, esim kaunis risti muistona opistoajalta, lumivalkoinen morsiushuntuini yläkomeroon, kirjoittamiani kirjeitä siinä pienessä laatikossa, jonka olit tehnyt seminaarissa.

Nyt on lasten iltarukoukseen tullut muutos. Nyt sanotaan: "Rakas Jeesus, kiitos että lopetit sodan. Anna isän tulla pian kotiin. Anna meille uusi koti."

Emil, 5.4.1940. Kerimäellä Os.Kpk.27 K 6122

Lähetän tämän kirjeen Väinön mukana, niin ei pelkoa sensuurin kouriin joutumisesta. Kuulin huhuja, että minun ikäluokkani vapautettaisiin pian. Toivon pääseväni lomalle, jolloin voimme puhua tulevaisuudestamme. Olet hoitanut rakkaita poikiamme hyvin. Onhan se vaatinut kärsivällisyyttä.

Mertta, 6.4.1940,
postikortti

Anni Jormakka kirjoitti, että hän ei silloin Pyhäjärveltä lähtiessään ottanut mukaansa omia tavaroitaan. Ne ovat nyt ryssän hallussa. Meidän tavaralaatikkomme ovat kai Alavuudella.

Mertta, 9.4.1940

Rakas Emil, tänään on kihlautumisemme 4-vuotispäivä. Muistathan sen sisältörikkaan matkamme Pyhäjärveltä Viipuriin ja sieltä Helsinkiin 'anoppilaan'. Olimme onnellisia silloin ja olemme onnellisia nyt. Odotamme, että pian taas pääsimme elämään todellisuutta omissa kodeissa jossakin rakkaan Suomeemme mailla.

Me täällä elämme tällä kertaa rauhassa. Kova harmaatäki- en vilinä ja jalan kolke kuuluu kyllä aamusta iltaan. Totuimme heihin, kun kerran näin on ollut, Veikko ja Juho ovat voilla verannalla sotapoikien joukossa.

Monta autoa on pihalla ja niitä pitää päästä katsomaan. Sotamiesten joukossa on monta hyvän isän näköistä. Varmaan heillä on kotona pienokaisia, jotka odottavat isää. Väinö leikkasi poikien tukat täällä käydessään. Kalevin ihottuma on kuivamaan päin.

Emil, Kerimäellä
13.4.1940.

Kiitos useammasta kirjeestäsi ja paketistasi, jonka sain Väinön mukana. Meillä oli tänään joukkueitten välinen hiihtokilpailu aivan lyhyellä matkalla. Upseerit ja kaikki muutkin hiihtivät. Tuloksia ei ole vielä ilmoitettu. Jotakin touhua meillekin aina järjestetään. Eräänä hyvin suosituna ajanvietteenä on meidän majoituspaikassamme hevosen kenkien heittäminen. Minä painin sen alulle. Tänä aamuna oli jo yksi mies ylittänyt minun ja **Toivo Niukkasen** pistemäärän. Kilpailu kiristyy. Tänään olen päivystäjänä.

Mertta, 23.4.1940.

Posti tuli juuri. Sain Anni Jormakalta kirjeen. Kuvittelee meille jo paikankin olevan kirkonkylässä Alavuudella. Kertoit meillekin kaikista Pyhäjärven opettajista, toisia on tavannut ja toisista kuullut. Ikävä on kauniiseen Karjalaan. Tuli terveisiä useilta pyhäjärveläisiltä.

Kirjoitin Anna-siskollesi Nurmekseen. Jos sinun kotiin pääsystä ei ala kuulua, niin matkustaisin mummolaan heidän luoksensa. Olisihan se vaihtelua. Onhan kesä tulossa.

Toisen kirjeen kirjoitin **Rauha Luukkaselle**. Hän on jälleen kuortaneella siskonsa kanssa, auttaa ompelutyössä. Rauhan nuorempi sisko on apulaisena prof. Klemetin rouvalla. Rauhallekin on luvannut paikan hommata. Rauha pyysi todistusta sitä varten suosituksiksi. Kirjoitinkin jo sellaisen nimissäni. Mainitsin siinä, että Rauha teki työnsä huolella ja ahkeruudella, suhtautui lapsiin hyvin ym. Rauha oli hyvä apulainen, eikö tosi? Sanoi tulevansa meillekin, jos tarvitaan.

Mertta, 25.4.1940

Olisikohan tämä jo viimeinen kirjeeni sinulle? Kirjoitan sen oikein musteella. Onnittelten uutta viranhoidtajaa. Ajatteles, tästä talosta taas 19 miestä sai lähteä kohti omaa kotia. Valoisa ilme oli lähtiöillä. Tulisipa pian sinunkin vuorosi. Anna-siskoltasi sain kirjeen. Hyvin mummo ja ukkikin virkistyivät, kun pääsivät takaisin omaan kotiin Osmolaan. Pyysivät meitä sinne.

Kalevi ja Juho ovat terveinä, Juhon yskäkin helpotti. Pojat ovat ahkerasti ulkona.

Väinö Rätty kotiutettiin toukokuun alussa. Perhe lähti Helsinkiin. Emil Korhonen kotiutui hieman myöhemmin. He lähtivät Emilin kotiin Nurmekseen kesäksi 1940.

Siun ja miun taas avoinna!

Museoiden ja kirjastojen koronarajoitukset lievenivät Pirkanmaalla 4. toukokuuta. Museot ja kirjastot voidaan avata hygieni-ohjeita noudattaen.

Pirkanmaalla on tällä hetkeä voimassa 50 hengen kokoontumisrajoitus turvaetäisyyttä ja hygieniasuosituksia noudattaen.

Sastamalan seudun museo on toukokuun avoinna ti-la klo 10-16 ja to klo 10-18. Aukioloajat ovat kesällä 1.6.-15.8. ma-la 10-17.

Nyt on siis taas mahdollista vierailu upeassa Siun ja miun Viipurin läänin Pyhäjärvi -näyttelyssä. Ryhmät max 15 henkeä.

KUVA YRJO INKINEN

Karjalaa kaikkialla

Karjalan Liiton kesäinen matkailukampanja esittelee karjalaisia ja karjalaisuuteen liittyviä matkailukohteita kotimaan matkailijalle. Kampanjassa on mukana 23 vierailupaikkaa. Ne on esitelty liiton kotisivulla, joten nyt vain suunnittelemaan reissuja.

Kampanjassa on mukana useita pieniä pitäjaseuran tai säätiön ylläpitämiä museoita sekä isompia karjalaisuuteen liittyviä museoita, kuten Pohjois- ja Etelä-Karjalan museot.

Onpa mukana yksi uusi näytelmäkin. Lappeenrannan museot järjestää yhteistyössä Greta Tuotannon kanssa Näkemiin, Viipuri! -museodraaman Lappeenrannan taidemuseon tiloissa elo-syyskuussa 2021. Museodraama perustuu Anna Kortelaisen käsikirjoitukseen Viipuri evakuoinnista talvisodan melskeessä.

Pyhäjärveläisten oma näyttely on yksi kohteista eli myös Sastamalan seudun museo on mukana listalla (20).

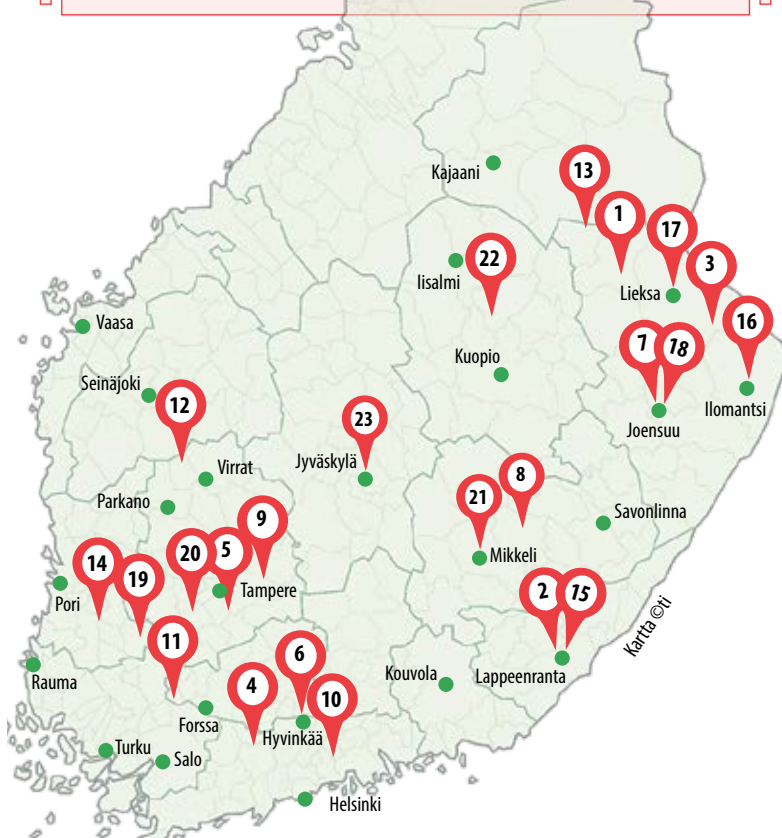
Mielenkiintoinen uusi suurohje on Sodan ja rauhan keskus Muisti Mikkeli. Muisti tiedekeskus kertoo vuorovai- kuttelussa näyttelyssä sodasta edistääkseen rauhaa. Keskus avautuu 4. kesäkuuta. Toinen maailmansota koskettaa Eurooppaa ja meitä suomalaisia edelleenkin, omakohtaisina kokemuksina, suvun muistoina, kirjallisuudessa ja elokuvina.

Kampanja on alkanut 15. toukokuuta ja jatkuu kesäkauden ajan eli elokuun loppuun. Ahkerimmat vierailijat, jotka ovat Karjalan Liiton jäseniä, voivat osallistua Holiday Clubin tarjoamien palkintojen arvontaan. Vähintään viiden kohteen kävijöille ja 10 kohteen kävijöille on omat palkintosarjansa.

Kunkin kohteen omilta verkkosivuilta löydät tarkemmat tiedot aukioloajoista sekä mahdollisista koronaviruspandemian aiheuttamista muutoksista/ rajoituksista. Tarkista tilanne kohteessa ennen kuin lähdet liikenteeseen.

Matkakampanjan kohteet

1. Bomba Nurmeksessa
2. Etelä-Karjalan museot Lappeenrannassa
3. Eva Rynäsen ateljeekoti Lieksassa
4. Evakkonäyttely Vihdin museossa
5. Evakkopuisto ja Sakkolan rotuporsas Lempäälässä
6. Hyvinkään Karjalaseuran museo
7. Joensuun taidemuseo Onni
8. Juvan karjalaismuseo
9. Karjalainen kulttuurikeskus Äijälä Kangasalla
10. Kirvun Pitäjämuseo Mäntsälässä
11. Kurkijoki-museo Loimaalla
12. Lumivaara-museo Peräseinäjoella
13. Murtovaaran talomuseo Valtimolla
14. Museo Kukkilintu Harjavallassa
15. Näkemiin Viipuri! -näytelmä Lappeenrannassa
16. Parppeinvaara Iломantsissa
17. Pielisen museo Lieksassa
18. Pohjois-Karjalan museo Hilma Joensuussa
19. Räisälä-museo Säskylässä
20. Siun miun Vpl. Pyhäjärvi -näyttely Sastamalan seudun museossa
21. Sodan ja rauhan keskus Muisti Mikkeli
22. Suomen Asutusmuseo Lapinlahdella
23. Suomen käsityön museo Jyväskylässä

Numerot kertovat pyhäjärveläisistä

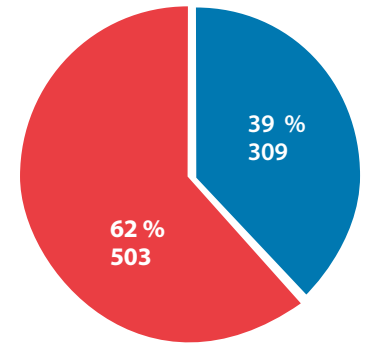
Kun Heikki Dementjeff lehden ilmestymisen aikoihin viettää merkkipäiväänsä, hän siirtyy ikäportaalille 85-89-vuotiaat Viipurin läänin Pyhäjärvellä syntyneet. Heitä on tällä hetkellä eri puolilla Suomea melkein 210 henkeä. Hän on samalla yksi noin 310:sta Suomessa asuvasta Viipurin läänin Pyhäjärvellä syntyneestä miehestä.

Kaikkiaan Pyhäjärvellä syntyneitä on elossa hieman yli 800 henkeä, heistä miehiä 38 prosenttia ja naisia 62 prosenttia, kertoivat Tilastokeskuksen Väestö- ja oikeustilastot asiaa tiedusteluani.

Alle 80-vuotiaita pyhäjärveläisiä on elossa lähes 200 henkeä, kahdeksankymmppisiä hieman yli 500 henkeä ja yhdeksänkymmppisiä 102 henkeä. Sata vuotta täyttä- neitä pyhäjärveläisiä eli 12.4.2021 vielä yksi henkilö.

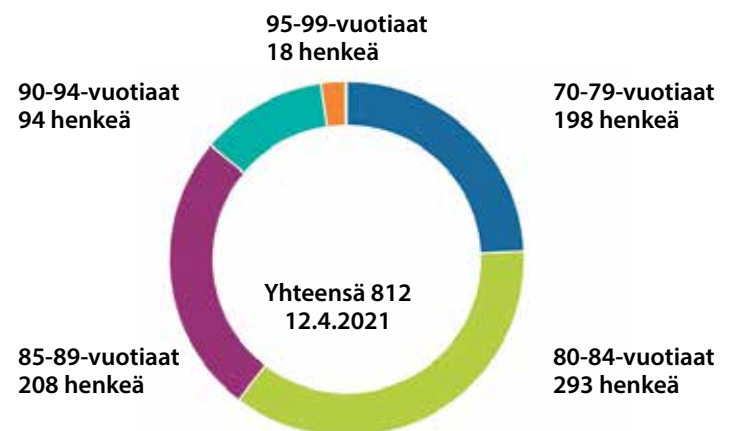
Missä päin nämä reilut 800 henkeä asuvat? Kuten arvattavaa on, asuu valtaosa heistä, lähes 40 prosenttia, Pirkanmaalla. Uudellamaalla (sisältäen pääkaupunki- seudun) Pyhäjärvellä syntyneitä asuu melkein 20 prosenttia ja Sa- takunnassa noin 11 prosenttia.

Vielä on siis mahdollista saada vielä monia muisteloita talteen.

Pyhäjärvellä syntyneet, elossa olevat naiset (punainen) ja miehet (musta), yhteensä 812 henkeä. (12.4.2021)

Pyhäjärvellä syntyneet ikäluokittain

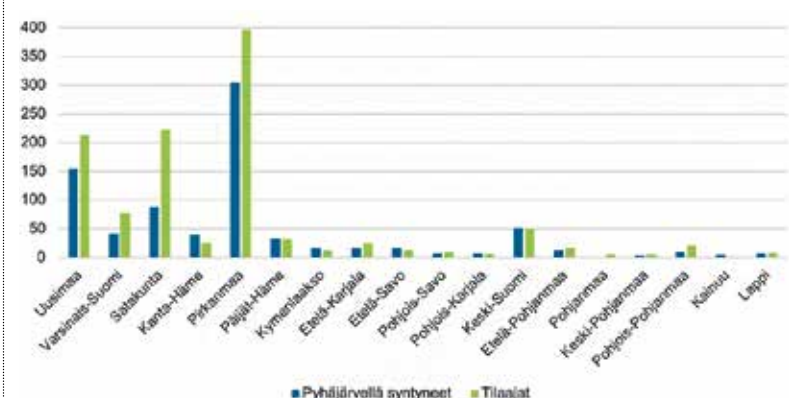
Mitä lehden tilauskanta kertoo?

Pitäjälehden tilaajien asuinpaikkakunnat jakautuvat postinumeroi- den perusteella saman tapaisesti Pirkanmaalle, Satakuntaan, Uudellamaalle ja Varsinais-Suomeen. Tilauksia on kotimaahan noin 1100 kappaletta. Lisäksi lehtiä postitetaan 12 kappaletta ulkomaille.

Kotimaan tilaajakunnasta 35 prosenttia asuu Pirkanmaalla ja Sa- takuntaan jaetaan 20 prosenttia Kokkolasta Botnia-printin kirjapainosta lähtevistä lehdistä. Kun huomioidaan vielä Uusimaa, on lähes kolme neljänestä tilauksista katettu. Varsinais-Suomen osoitteisiin lähetetään noin 7 prosenttia lehdistä.

Kymmenen suurinta jakelupaikkakuntaa postinumeroi- den pohjalta ovat Sastamala (151 kpl), Helsinki (83), Tampere (82), Huittinen (56), Vantaa (36), Espoo (29), Ikaalinen (29), Nokia (25), Turku (21) ja Pori (19), kuntaliitoksia ei ole huomioitu näissä luvuissa. Lehden vakaa tuvaisuus edellyttää tilauskannan kasvattamista. Pitäjälehti on hyvää kasvualueita ja juurihoitoa nuoremmille sukupolville. □

Pyhäjärvellä syntyneet ja lehden tilaajat maakunnittain

Lumimiehen jäljet Pyhäjärvellä

Pyhäjärven Konnitsan kylästä kotoisin oleva **Juho Sulander** kertoi iähes puolivuosisataa sitten, miten hän eräänä lokakuun harmaana syksypäivänä näki maantiellä lumimiehen jäljet, jopa niin selvät ja varmat, että varpaittenkin sijat tuntuivat lumessa. Näin ollen tarinat nykyajan lumimiehistä ovat meille pyhäjärveläisille vanhoja, kuluneita juttuja, koskapa meillä olivat Pyhäjärvellä lumimiehet jo omasta takaa, joiden muisteleminen näin tarinanurkassamme on paikallaan.

Sulander oli tungoksen takia jättänyt myllykuormansa Pikonmyllyyn jauhattavaksi ja ajeli tyhjillään Herrantietä takaisin maantielle ja siitä kotiinsa kohti Konnitsaa. Sää oli pilvinen ja lämmin, mutta silti pehmoiset lumihiutaleet putoilivat leijaillen maata kohti ja peittivät tiet ja polut valkoiseen vaippaansa.

Sivuutettuaan Kalamajan kylän kohdalla olevan Palksillan notkon, oli maantiellä lunta jo muutamia senttejä vahvalti. Samalla hän huomasi tuoreessa lumessa isonkokoiset ihmisen jäljet, aika lompareet. Tämä sai aikaan sen, että Sulander hoputti hevosen sa vilkkaampaan juoksuun, jos mahdollista, tavoittaakseen lumimiehen. Eikä aikaakaan, kun hän mutkan takaa näkee miehen astelemassa tietä rauhallisesti avojaloin, reppu selässä.

Mies oli

Hassinmäen Iivana, ja kotimatka hänelläkin. Iivana oli niitä vanhan kansan itsenäisiä ajattelijaita ja eläjiä, joita enää lienee harvassa. Kuin mitään erikoista tapahtumatta hän kertoi Sulanderin

kyytiin noustuaan (silloin otettiin jalkamies tieltä aina kyytiin) miten saappaat tuli viskattua pois jalkoja varistamasta jo toukokuussa, mutta nyt näyttää kuin niitä taasen alkaisi pian tarvita. Hassinmäen tienhaaraan päästessä Sulander ehdotti, että hän veisi kyllä kyytimiehen tämän kotiin asti, mutta tämä virkahi yksivakaisesti ja loikkasi pois kärryiltä, jonka pyörät tekivät suurta lumikielkoa ympärilleen.

”Kylmie teä matkan kävelenki. Ehä teä uo ko nuoskalunta. A jos käyp vähä palentammaa jalkoi, ni mie pistäin Närjäisäl lämmittelemäs ja sit käyn viel Ramma Antil, jot meä sie voa menojais. Mitäs kyytilöi täs nyt tarvittais”. Ja niin lähti Pyhäjärven lumimies tekemään rauhallisesti talvalta, tallaten tasaisesti avojaloin komeita jälkiä syksyn pehmoiseen lumeen.

Räisälän poikia

tämä ihme mies oli kylläkin alkuaan, syntynyt noin 100 vuotta sitten Räisälän Timoskan kylän kreikkalaiskatolisella alueella ja oli varsinaiselta nimeltään **Ivan Leimonen**. Saman pitäjän Huttumäeltä Iivana löysi itselleen maatuskankin elikkä vaimon ja kasvatteli kaksi tievuskaa ja kaksi meltsiskaa, poikaa ja tyttöä, Kerrottiin, että Iivanan Anni olisi ollut luterilainen ja alkuaan ison talon tyttäriä ja aatelissukua. Niin konnitsalainen suutari minulle uskotteli, ollessani poikasena. Tätä en kylläkään oikein vahvasti uskonut, vaikka suutari mainitsi Annin tyttönimenkin, Akahvon. Mutta von mitä von. Joka tapauksessa Anni lienee ol-

lut varakkaan talon tytär, ja Iivana pääsi heille kotivävyksi.

Ison talon isännys ei kuitenkaan häntä kiinnostanut, ylen paljon antoi työtä ja huolta. Hän möi talonsa ja osti Hassinmäeltä pienemmän. Mutta sekun tuntui hänestä vielä liian suurelta. Päivänä muutamana hän iski siitänkin kaupat **Yrjö Luukon** kanssa, joka oli Kaurun kylästä. Nyt oli Iivana vapaa mies ja muutti asumaan vuokralaisena Pikojoen alajuoksulle.

Luonnonlapsilta

vaikuttivat kaikki tämän perheen jäsenet. Tuskin olivat käyneet montaakaan päivää mitään koulua. Lukutaitokin oli heillä melko heikko. Varsinkin Annin ja eräiden lasten suomen kielen taitokin oli heikko. Sen minkä heidän naapurinaan asuin, tunsin eläneeni luonnonlasten lähetyksillä. Pikojoelta tämä perhe siirtyi Tiituaalle, hankkien sieltä (läheltä seurataloa) itselleen asuntokortterin. Tyttäret kävivät sitten vuosia töissä Tiituan sahalla rippuolella, josta helpolla vaivalla Karjalan pojan vilkas mielikuviutus muodosti ”rimadonnaan”.

Iivana itse

oli ammatiltaan hieroja, ja tunnettiin hänet Kiimajärven kylässä ja sen ympäristössä alansa hyvin hallitsevana miehenä. Mutta kun niihin aikoihin mieshierojat olivat harvinaisia, liittyi hierojan ammattiin aina lystikkäitä juttuja. Räisälä oli kasvattanut samoihin aikoihin toisenkin mieshierojan, **Nikin Matin**. Siitä kehittyi sitten tuo lystikäs sanontakin: ”Nii nuljahtaa ko Niki Mati

peukalo”. Iivana taasen piti leveän peukalonsa kurissa, ettei se päässyt nuljahtamaan raiteiltaan luvattomille teille.

Haastattelu

Kuten muitakin ammattimiehiä, niin Iivanaakin haastateltiin. Varsinkin miehet olivat kiinnostuneita kuulemaan, miten naiset suhtautuivat hänen sormiensa soljutuksiin. Iivana kertoi kerrankin eräälle kauppiaille, että oha niitä meitä monelaisii, joukos o jottai ko karjas konsanaa, siin o ruskeita, on mustii, punasii ja sisinsii.

Kerraki mie hieroi yhtä jo vähä vanhempoa naista. Heä sano olevoas ylj herkkä, niikö oljki. Mieko aloi häntä sivellä, nii heä sano, jot voiko minnuu naurattoa makijast. Ja nii heä jämäht tämä täs miu käsihei kii ja sano, jot kyl teä o metkoa, ko nii ihmies kutkuttua. Mie tusahui viimisel ja sanoi, jot sie jos et herkiä pelehtimäst, ni teä työ loppuu just paikal. Sillo heä sannuo vähä alakulosest: ”A sie Iivana et näytä ensinkeä ymmärtävä leskimistä”. Mie sanoi, jot en ymmärrä. Mie en ymmärrä ko ommoa emmäntäijäi, ja siinki o miul kylliks. A siihe loppu kutkuttamine.

Tervatuin jaloin

Omaa terveyttään Iivana hoiti mm. tervalla. Kevään tultua hän tervasi jalkansa useampaan kertaan. Tarkoituksen pyhäjärveläiset ymmärtävät, selittämättä. Terva oia paitsi lääke myös jalkapohjien vahvistaja, Kun tervatuin jaloin asteli jonkun aikaa, ei jalkapohjia mikään juuri pistellyt, niin paksut ”anturat” niihin kas-

voivat ja kertyivät. Eikä sellaisin saappain todellakaan tarvinnut ensilumilla liiaksi aristella.

Kyllä Iivana, ilmojen tarkka ennustaja, kun oli, senkin lumen tulon tiesi, josta tarinamme alussa mainitsin, mutta ei hän katsonut olevan aihetta lähteä kesken työtään kotimatalle. Kiimajärvellä oli näet eräs emäntä, jonka ”meijerilaitos” oli mennyt synnytyksen jälkeen epäkuuntoon. Paha tulehduksen vaara oli nähtävästi lähellä. Mitäs muuta kuin Iivana hieromaan, ja niin avautuivat tukkeutuneet ”meijerin putket” taasen käyttökuuntoon.

Erikoinen oli

tämän hierojan ja lumimiehen elämän kaari, erikoinen hänen hautauksensakin. Iivana päätti maallisen vaelluksensa juuri kevään lumien sulaessa ja siitä johtui, kun hänet laskettiin arkussaan Räisälän Timoskan kreikkalaiskatoliseen hautausmaahan, että hauta oli puolillaan vettä. Kun arkku laskettiin hautaan, tuli arkusta Iivanalle arkki. Vaikka kuinka heitimme arkulle multaa, se varisi arkun viereen veteen ja niin vesi nousi yhä ylempiä ja arkku kellui sen pinnalla ja pulputteli kummallisesti. Ei muuta kuin hautausväki purkaa lähellä olevasta aidasta seipäitä ja aidaksia ja ryhtyy niillä painamaan arkkua veden alle, toisten heittäessä multaa päälle. Tästä sitten sukeutui laajalti levinnyt tarina, jossa sanottiin: ”Nii kohoo ko Iivana hauvastaa”.

Topin Jussi.

Poimittu Vpl Pyhäjärvi lehdestä nro 10/1960/Mauri Hauhia

Nikolai Tscherbakoffin taulu

Ateneumissa avattiin hiljattain **Ilja Repinin** näyttely. Koska täällä kuuluisalla taiteilijalla on välillisesti yhteys Pyhäjärveen sain aiheen tähän kirjoitukseeni.

Kotini seinällä on signeeraamaton taulu, jonka takaosaan on isäni **Viljo Pärssinen** kirjoittanut seuraavan tekstin: Taiteilija **Nikolai Tscherbakoff** lahjoitti taulun henkilökohtaisesti Viljo Pärssiselle v. 1932. Taiteilija on Ilja Repinin oppilas. Maisema on Pyhäjärven Alakylän Sirkanmäeltä Kahvenitsan järvelle.

Isäni kirjoitti Nikolai Tscherbakoffista Pyhäjärvi-lehdessä vuonna 1986. Hän kertoi ystäväystyneysä taiteilijan kanssa ja kävi usein ihailmassa tauluja. Erään vierailun aikana taiteilija oli viimeistelemässä tätä maisemaa.

Vaikka teoksessa ei ole taiteilijan signeerausta se on hyvin arvokas, koska siihen liittyy henkilökohtainen tarina ja kappale kaunista Pyhäjärveä.

Pirkko Leskinen
Kankaanpää

KIRKKOPÄHKINÄ

Poiketaaha välil Vpl Pyhäjärve kirkon seuvulle ja muistella vanhoi asioi muutamal kysymysel, joihi sie varmast ossaat sujuvast vastata:

1. Viimeisin Pyhäjärven kirkko vihittiin käyttöön vuonna

- a) 1735
- b) 1765
- c) 1795

2. Kirkossa oli istumapaikkoja

- a) 1050
- b) 1150
- c) 1250

3. Kirkko tuhoutui vuonna

- a) 1939
- b) 1940
- c) 1944

4. Tuhosta pelastettu kirkon arvokas alttaritaulu on nykyisin nähtävissä

- a) Harjavallassa
- b) Huittisissa
- c) Sastamalassa

5. Pyhäjärven kirkon ensimmäinen kirkonkello oli valmistettu

- a) Ruotsissa
- b) Saksassa
- c) Suomessa

6. Kyseessä oleva kirkonkello on nyt nähtävissä

- a) Pellossa
- b) Sastamalassa
- c) Ikaalisissa

7. Kirkkoaholla sijaitseva lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkki paljastettiin vuonna

- a) 1932
- b) 1934
- c) 1936

8. Pyhäjärven seurakunta vietti 300-vuotisjuhlaa vuonna

- a) 1932
- b) 1934
- c) 1936

Oikia rivi seuraavassa numerossa

Aili ja Matti Sulosaari

□ Anna-Liisa Heikkilä

Huhtikuun Pyhäjärvi-lehdessä oli Päivi Lehtilän kaunis kirjoitus ”Rakkaan isäni Pentti Sulosaaren muistoa kunnioittaen”. Kirjoitus toi mieleeni Pentin vanhemmat Aili ja Matti Sulosaaren ja heidän lyhyeksi jääneen liittonsa.

Aili o.s. Pulakka (synt. 1917) oli kotoisin Vpl. Pyhäjärven Noitermaasta ja **Matti Sulosaari** (synt. 1913) oli Hl. Koskelta, nykyinen Hämeenkoski. Nuoret tutustuivat yleisen kertausharjoitusten (YH) aikana.

Noitermaahan kuten Pyhäjärvelle laajemminkin oli majoitettu keskisuomalaisia miehiä. Matti oli ollut maataloustyönjohtajana Saarijärvellä ja oli tästä johtuen keskisuomalaisten joukossa. YH:n aikana Noitermaan lotat vuorollaan huolehtivat Lottakanttiinista. Sen paikkana oli maantien varressa, kylän keskeisellä sijainnut Pulakan sisarusten koti, sen tupa. Sisarukset elivät talossa keskenään. Perheen äiti oli kuollut 1928 ja isä 1935. Tyttäret Aili ja Esteri olivat lottia ja huolehtivat kotitöitten ohessa kanttiinivuroistaan. Laura ja Kerttu olivat pikkulottia.

Aili on muistellut, kuinka ensimmäisten päivien aikana tulijoitten joukossa oli vaalea, komea hämäläispoika, kersantti Sulosaari. Ensi silmäyksellä tulijaan Ailin ”sisällä läikähti”. Mieltyminen on ollut molemmin puolinen, sillä Matilla oli noina viikkoina usein asiaa ”Lottalaan”.

TALVISOTA ALKOI marraskuun viimeisenä päivänä. Kylässä olleet sotilaat oli jo aiemmin määrätty tehtäviinsä lähelle rajaa. Pulakan sisaruksetkin joutuivat erilleen. Viljo oli jo YH:n aikana omassa joukko-osastossaan, Aili sai määräyksen viestitilaksi Saaprun kylään. Laura, Kerttu ja Heikki lähtivät kylän evakoitavien asukkaiden joukossa junan ”härkävaunussa” kohti tuntematonta. Esteri kuljetti lehmät ensin sivuteitä pitkin pakkassäässä Myllypellon asemalle ja sieltä avovau-

nussa Keski-Suomeen. Reino jäi kotikylän vartiointitehtäviin. Ailin ja Matin mieltymys toisiinsa oli syventynyt, mutta sota-aikana yhteydenpito oli vaikeaa.

TALVISOTA PÄÄTTYI maaliskuun 13. päivä 1940. Aili ja Matti olivat edelleen armeijan palveluksessa, Aili Punkasalmella ja Matti Putikossa. Välimatkaa oli vain noin 30 km ja nuoret pääsivät useammin tapaamaan toisiaan. Alkoi yhteisen elämän suunnittelu. Huhtikuussa nuoret tekivät kihlatun Jyväskylään.

Aili vapautui heinäkuussa armeijan palveluksesta ja kun kotia ei enää ollut, hän meni Esterin luo Keuruulle. Joulukuussa 1940 lehmä kuljettanut juna oli saat-tajineen jätetty Keuruun asemalle. Esteri pestautui karjanhoitajaksi Häkkiskylään paikallisen Metsäyhtiön tilalle. Hän sai kahden huoneen asunnon ja kutsui sinne Kertun ja Heikin Alavudelta. Laura oli saanut sisäkön paikan Vilppulasta, Reino oli sotaväessä ja Viljo edelleen armeijan palveluksessa. Häkkiskylässä oli nyt sisarusten tukikohta.

Aili ja Matti vihittiin siellä syyskuussa 1940 ja juhlapaikaksi oli saatu tilan päärakennus. Hääväkeä, lähinnä sukulaisia oli koolla noin 40. Olin yksi joukosta. Tilaisuus oli Ailin sisarusten kesken kodista lähdön jälkeen ensimmäinen ja – viimeinen yhteinen tapaaminen.

KUVA NOITERMAAN SEUDUN HISTORIIKKI/VAELLUSVUODET

HETI HÄIDEN JÄLKEEN nuori-pari meni Matin sukulaisten mukana Hl. Kosken Putulaan. Matin isosta lapsuusperheestä kodissa olivat enää hänen vanhempansa. Matin äiti tuli olemaan Ailille läheinen tuki. Vihkiloma oli lyhyt. Matti oli nyt Rajavartiolaitoksen palveluksessa Rautjärvellä ja siellä oli nuoren parin ensimmäinen koti, hellahuone maalaistalon ullakolla. Viimeinen taival perille, yhdeksän kilometriä tahtui lainatulla polkupyörällä. Aili istui polkupyörän tarakalla ja tunsu olevansa ”maailman onnellisin ihminen”.

Rautjärvellä olo jäi puoleen vuoteen, sillä Matti sai siirron Immolaan. Immolan järven rannalla olevassa sievässä kodissa elämä jäi edellistä lyhyemmäksi. Oltiin kesäkuussa 1941 ja nuoreen perheeseen odotettiin esikoista. Rajan pinnassa ja muuallakin Suomessa alkoi jälleen olla levotonta liikehdintää. Aili palasi Putulaan Matin vanhempien luokse. Pieni poika syntyi 22.6. 41 ja samoina päivinä alkoi jatkosota. Kesti kauan ennen kuin Matti sai lomaa ja pääsi Pentti Juhani ristiäisiä poikaansa katsomaan. Tuli suruviestejäkin. Ailin veli Viljo kaatui 1.8.1941 ja Matin Heikki-veli koki saman kohtalon 1.10.1941.

Sota vain jatkui, vaikka sen piti olla lyhyt, loppua viimeistään joulukuksi. Aililla ja Matilla oli vilkas kirjeenvaihto ja Aili on huolella säilyttänyt Matin kirjeet. Toki, varsinkin ns. asemasodan aikana sai lomaa, niin Mattikin. Jopa kävi niin, että Aili saattoi matkustaa sota-aikana Noitermaahan. Meille rakennettiin poltetun talon paikalle uusi koti. Muistan Ailin, Matin ja Pentin käynnin siellä kesällä 1943. Ailin sisarukset saivat poltetun kodin tilalle Viljon kaatumisesta johtuen ns. asevelitalon. Usko kotiseudulla pysymiseen oli vahva.

TULI 1944 KESÄKUUN ALKU ja kaikki muuttui. Erikaisen voimakkaat olivat muutokset Ailin ja Matin elämässä. Pentin tytär Päivi kirjoitti: ”Isän isä Matti Sulosaari kuoli sodassa 29. 6. 1944. Isän pikkuveli oli syntynyt vain 10 päivää aiemmin, joten isän äiti joutui järjestämään ristiäiset ja hautajaiset samaan aikaan.” Matin ja Ailin nuorempi poika sai nimen Martti Heikki Johannes. Hän teki elämäntyönsä konduktöörinä ja elää edelleen.

Aili kantoi urheasti osansa sotaleskenä ja eli yli 90 vuotta. Sitä tuskaa ja ikävää, mitä orvot ja lesket ovat sisimmässään tunteet, ei ulkopuolinen tiedä.

Lähde: Aino Tuloisela, Aili Maria, Pilot-kustannus Oy 2006, Tampere

Aili Pulakan ja Matti Sulosaaren vihkiäisissä Keuruulla syyskuussa 1940. Aili, takanaan sisarukset Laura, Viljo, Kerttu, Reino, Esteri ja edessä Heikki.

Käytännöllisyys johtotähtenä

KUVA JONNE RENVALL

Tapio Kaasalainen on valmistunut arkkitehdiksi Tampereen teknillisestä yliopistosta. Nykyisin hän työskentelee Tampereen yliopiston Arkkitehtuurin yksikössä tutkijana sekä opettajana.

Käytännöllisyys ja arkiset asiat ovat viittoja, jotka ohjaavat nokiaalaista arkkitehtiä **Tapio Kaasalaista** hänen työssään. Lauttakylä-lehden haastattelussa 14.4. hän kertoo olevansa enemmän kiinnostunut korjausrakentamisesta kuin uuden suunnittelusta.

Tapio Kaasalainen väitteli helmikuun alussa tekniikan tohtoriksi korjausrakentamista käsittelevällä tutkimuksellaan. Väitöstutkimuksessaan hän selvitti ikääntyneiden kotona asumisen edellytyksiä tyypillisissä suomalaisissa asuinkerrostaloissa ja sen tukemista korjausrakentamisen avulla. Väitöstyö tarkastettiin Tampereen yliopistossa.

Kukapa kotoaan lähtisi

Kotona asuminen mahdollisimman pitkään on sekä useimpien ikääntyneiden oma että valtion tavoite. Evakoille omalla kodilla on vielä suurempi erityinen merkitys.

Monet ikääntyneet ovat saattaneet asua yli puoli vuosisataa 1970-luvulla rakennetuissa kerrostalohuoneistoissa. Vuosikymmenten aikana asukkaiden tarpeet ovat muuttuneet, mutta huoneistot eivät juurikaan.

Esteettömien asuntojen tarve kasvaa, minkä lisäksi vanhimpien ikäluokkien kasvu luo tarvetta palveluasumiselle. Laitoshoidon karsimisen myötä erityisesti tehostetun palveluasumisen asiakasmäärät ovat 2000-luvulla kasvaneet voimakkaasti.

–Vuosikymmenten aikana asukkaille on muodostunut vahva tunne ja toiminnalliset rutiinit asuntoonsa ja asuinympäristönsä liittyen. Pakkomuutto esteettömään uudiskohteeseen voi merkitä ikääntyneelle asukkaalle hyvinkin raskasta erkaantumista tutusta arjesta.

Käytännöllisesti ja ekologisesti

Kaasalainen katsoo, että mittava ja monisyinen korjaustarve on haaste, mutta itseään toistavissa rakennuksissa, kuten juuri

1970-luvun monotonisuudesta tunnetun kerrostalokannan kohdalla on korjaamisen kannalta myös poikkeuksellista potentiaalia.

–Purkaminen ja uudisrakentaminen on usein ekologisesti kyseenalaista, vaikka taloudelliset edellytykset täyttyisivätkin.

Tapio Kaasalainen keskittyy väitöskirjassaan etenkin korjausrakentamisen tilallisiin ratkaisuihin. Erityisinä painopisteinä ovat asuntojen esteettömyysparannukset sekä kerroskohtaiset käyttötarkoituksen muutokset ryhmämuotoiseen tehostettuun palveluasumiseen. 1970-luvun rakennuskannan toistuvien tilallisten ominaisuuksien ansiosta Kaasalaisen havaintoja on mahdollista soveltaa laajasti korjausrakentamisen ratkaisumallien kehittämisessä.

–Usein negatiivisena nähdystä monotonisuudesta on myös etunsa, kun pyörää ei tarvitse jokaisen korjattavan asunnon tai talon kohdalla keksiä uudestaan. Yksilöllisiin tarpeisiin ja toiveisiin vastaamisen pohjaksi voidaan laatia varsin yksityiskohtaisia tyyppisuunnitelmia. Olemassa olevassa rakennuskannassa on runsaasti potentiaalia niin itsenäiseen kuin tuettuun ikääntyneiden asumiseen, Kaasalainen toteaa väitöskirjätiedotteessaan.

Minna Karrun haastattelussa Kaasalainen kertoo että ottaa aikansa ennen kuin tutkimustulokset siirtyvät tiedemaailmasta yhteiskuntaan käytännön toimiksi.

–Eriasteisilla muutostoimilla voidaan useimmiten vastata muuttuviin asumisen tarpeisiin. Varsin pienetkin muutokset voivat saada aikaan merkittäviä parannuksia, tähdentää Kaasalainen. Ja joka tapauksessa myös uudisrakentamisessa on omakuttava väljempää tilamitoitusta tulevaisuuden muutostarpeita ennakoita. □ T.I.tkonen

Väitöskirjaan voi tutustua verkossa osoitteessa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1834-5>.

Sukujuuret ovat Vpl. Pyhäjärvellä

Nokialaisen 33-vuotiaan tohtoriksi väittelleen Tapio Kaasalaisen sukujuuret juontavat Vpl. Pyhäjärvelle. **Yrjö Kaasalainen** (1875-1951) oli lähtöisin Konnitsan Kaurusta. Hänen vaimonsa oli Katri (1881-1970)

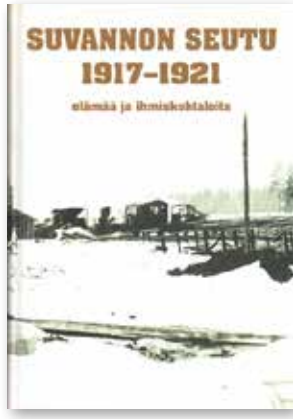
Evakkovaiheen jälkeen he muuttivat perheineen Huitisiin. Mukana oli lapsista ainakin **Armas Kaasalainen** (1901-1970) ja vaimonsa Aino (1907-1988). Heidän viiden lapsen perheeseensä kuului myöskin tällä hetkellä yli 90-vuotias Tapion isoisä **Kalevi Kaasalainen**. Isoäiti oli Paula (1933-2016).

Kalevin ja Paulan perheeseen kuului mm. Tapion isä **Osmo Kaasalainen** ja tämän vaimo **Tuula Kaasalainen**. Kalevin perhe asui Huitisten keskustasta varavankilaan johtavan tien varrella. Talo on edelleen suvun hallussa. □ R.Äikiä

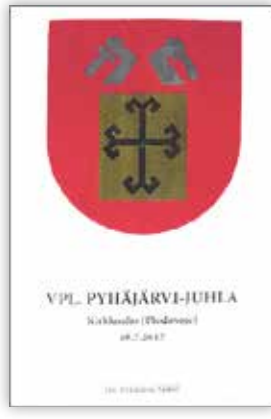
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön kirjoja ja tuotteita:

Pyhäjärvi-kirja
Reino O. Kukko, Kaarle Viika,
1989, 350 s. Hinta 25 €
Kirja kertoo pitäjämme historiaa sanoin ja kuvin. Sisältää myös murrenasanaston selityksineen.

Suvannon seutu 1917-1921, elämää ja ihmiskohtaloita
Suvannon seudun paikallishistorian työryhmä, 2015
336 s. Hinta 40 €

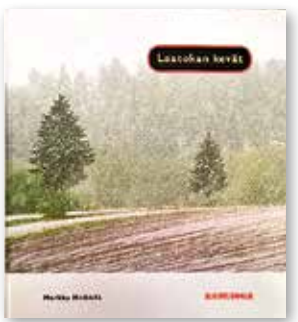

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 70-vuotisjuhla Kirkkoaholla
DVD-tallenne, kesto noin 1,5 tuntia. Hinta 20 €

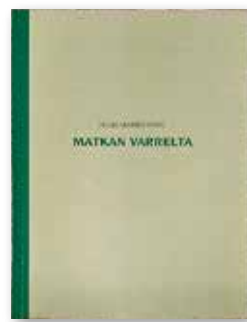

Vpl. Pyhäjärvi isännän viiri
Suunnittelu Kaarle Viika, 1992. Koot ja hinnat:
45 x 300 cm, 6-7 m:n tankoon. 80 €
45 x 400 cm, 8-9 m:n tankoon. 90 €
55 x 400 cm, 10 m ja korkeampaan tankoon. 95 €

Tilaukset ja lisätiedot:
Kirsti Naskali.
puh. 040 719 2692 tai
saatio@vplpyhajarvi.fi
Postitessa lähetyksiin lisätään postituskulut.

Laatokan kevät
Markku Heikkilä
Matkakirja Laatokan ympäri
Hinta 15 €

Matkan varrelta
Hilja Matikainen, runoja
Hinta 20 €

Vpl. Pyhäjärvi pöytästandaari
Suunnittelu Kaarle Viika, 1963. Hinta 42 €

Vpl. Pyhäjärvi-seuran tuotteita

Dokumenttielokuva Muistojen järvi, kuvattu vuosina 1939-44 Pyhäjärvellä, mukana Kaarina Pärsisen kirjoittama esite elokuvasta. DVD:n hinta 20 €

Seuran 60-vuotis-historiikki (2017)
Hinta 20 €/kpl, 50-vuotishistoriikki 10 €/kpl ja ostettaessa molemmat historiikit, yhteensä 25 €.

Pyhäjärvi Vpl. -karttamuki
Hinta 10€/kpl

Tilaukset ja tiedustelut:
Kaisa-Liisa Korhonen
puh. 050-5905 433,
kaisaliisako@gmail.com
Postitessa lähetyksiin lisätään postituskulut.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön adressit

Karjalanneito

liris

Kullerot

Valoisa polku

Pyhäjärven kirkon alttaritaulu

Adressi sisältää kaksi tai useampia sisälehtivaihtoehtoja, joista voi valita sopi-

vimman ja poistaa ylimääräiset. Hinta 12 euroa kappale + postikulut.

Tilaukset: säätiön asiamieheltä

Tilaa Vpl. Pyhäjärvi

Itselleni
Lahjaksi
Osoitteenmuutos

Kestotilaus
1 vuosi
Irttonumero

Tilaushinnat 2021:
kotimaahan ja
ulkomaille
35 €/vuosi

Posti-
merkki
1,75 €

Lehden saaja / entinen osoite (tarpeeton yliviivataan)

Nimi _____

Lähiosoite _____

Postino ja -toimipaikka _____

Lehden maksaja / uusi osoite

Nimi _____

Lähiosoite _____

Postino ja -toimipaikka _____

Päiväys ja allekirjoitus _____

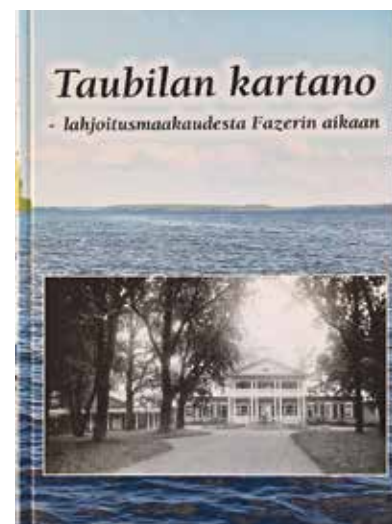
Kiinnostukseni kohde on (kylän nimi): _____

Vpl. Pyhäjärvi-lehti

Säätiön asiamies
Kirsti Naskali
Miharintie 312
37200 Siuro

Taubilan kartano

- lahjoitusmaakaudesta Fazerin aikaan

Hanki lahjaksi sukulaisille ja ystäville! 176 sivua, n. 150 valokuvaa, koko B5, **hinta vain 30 €.**

Kaunista Vpl. Pyhäjärveä, osat I ja II, yhteensä 736 sivua. Koko A4. Hinta vain 95 €.

Lisätietoja ja tilaukset:

taubila@pp.inet.fi tai
puh. 040 021 3369
seija.jokinen@netti.fi tai puh. 040 835 5820
Sekä <http://vpl-pyhajarvi.fi/kirjapuoti>

Hintoihin lisätään toimituskulut. Noudettavissa myös hallituksen jäseniltä ilman lähetyskuluja.

Vpl. Pyhäkylä-Seura

MURREPÄHKINÄ

no 4/2021

Oikia rivi: 1b, 2c, 3a, 4b, 5b, 6a, 7c, 8b, 9b, 10c